

Dortmundes reģionālā tiesa, 8 O 115/14 (Kart)

Datums:	30.09.2020.
Tiesa:	Dortmundes reģionālā tiesa
Notiesājošā iestāde:	8. Civillietu palāta
Nolēmuma veids:	spriedums
Lietas numurs:	8 O 115/14 (Kart)
ECLI:	ECLI:DE:LGDO:2020:0930.8O115.14KART.00

Rezolutīvā daļa:

- 1. Atbildētājiem 1 un 2 un 4 līdz 7 kā solidārajiem parādniekiem piespriet prasītājam samaksāt 62 036,05 eiro plus procentus 5 procentpunktu apmērā virs attiecīgās bāzes procentu likmes no 2015. gada 11. marta.
- 2. Atbildētājiem 1. un 2. un 4. līdz 7. bez tam kā solidārajiem parādniekiem piespriež atbrīvot prasītāju no ārpustiesas advokāta honorāra samaksas 831,20 eiro apmērā.
- 3. Pārējā daļā prasība tiek noraidīta.
- 4. Tiesas izdevumi piespriežami prasītājam 70% apmērā un atbildētājiem 1., 2., 4., 5., 6. un 7. solidāri 30% apmērā. No ārpustiesas tiesāšanās izdevumiem prasītājs sākotnēji pilnībā sedz atbildētāja 3. un atbildētāju 1., 2., 4., 5., 6. un 7. un sekundāro personu 1 un 2, kas iestājušās lietā, izdevumus 70 % apmērā. Atbildētāji 1, 2, 4, 5, 6 un 7 solidāri sedz 30% no prasītājas ārpustiesas tiesāšanās izdevumiem. Visos citos aspektos visas iesaistītās puses sedz savus ārpustiesas izdevumus pašas.
- 5. Šis spriedums ir pagaidu izpildāms pret drošības iemaksu 110 % no summas, kas ir pieejama izpildei.

Lietas apstākļi

- 1 1
- Kā publisko tiesību sabiedrība prasītājs ir atbildīgs par vietējo sabiedrisko transportu XXX pilsētā un tās apkārtnē. Lai izpildītu šos uzdevumus, prasītājs iegādājas virsbūves materiālus, tostarp sliedes, pārmijas un gulšņus. Prasītājs izvirza prasības par zaudējumu atlīdzināšanu saistībā ar dažādām iegādēm, kurās viņš pats ir kļuvis par noslēgtā līguma līgumslēdzēju pusi, daļēji tas saistīts ar uzņēmuma XXX1-AG prasītājam cedējiem prasījumiem attiecībā uz iepirkumiem, un kurš piekrīt prasītāja procesā izvirzītajām prasībām. 2
1. atbildētājs ilgu laiku ir darbojies dzelzceļa pārmiju, pārbrauktuvi un citu dzelzceļa virsbūves daļu ražošanā, tirdzniecībā un pārdošanā; 2. atbildētājs nodarbojas ar dzelzceļa virsbūves materiālu tirdzniecību un ir iesaistīts sliežu ceļu virsbūves pasākumu sagatavošanā un īstenošanā. 2010. gadā 1. atbildētājs nodeva „sliežu ceļu būvniecības” uzņēmējdarbības jomu 2. atbildētājam pārveides procesā ar atdalīšanu. 3
3. atbildētājs - procesa gaitā prasītājs ir atzinis juridisko strīdu kopumā par izšķirtu; trešais atbildētājs ir piekritis šai izlīguma deklarācijai - ir tiesību pārņēmējs visos dažādu priekšteču uzņēmumu sliežu ceļu tehnoloģiju nodaļas aspektos un visā kartēļa darbības laikā Vācijā ir uzturējis piecas sliežu ceļu virsbūves materiālu ražotnes un astoņus tirdzniecības birojus. 4
- Atbildētāji 4 un 5 katrs pieder AAA grupai, kas kartēļa darbības laikā bija otrs lielākais sliežu ceļu virsbūves materiālu piegādātājs Vācijā; 6. atbildētājs ir uzņēmums saskaņā ar Austrijas tiesību aktiem un pieder tai pašai grupai. 7. atbildētājs tika izveidots, mainoties BBB GmbH & Co. KG juridiskajai formai 2006. gadā; tā tiesību priekštecis 1998. gadā darbojās kā CCC GmbH, kopš 2001. gada kā CCC1 GmbH un pirms tā pārdošanas AAA 2001. gadā tas piederēja CCC grupai. Virsbūves materiālu ražošana notika rūpnīcās Duisburgā, kuras tika pārtrauca darbu 2013. gada beigās. 5
2011. gada maijā par pretkartēļa pārkāpumiem pret atbildētājiem tika uzsākta procedūra par naudas soda piespriešanu. 2013. gada 18. jūlijā Vācijas Federālais pretkartēļa birojs pieņēma pašlaik spēkā esošus lēmumus par naudas soda piemērošanu 1., 3. un 5. atbildētājiem par pret konkurenci vērstām vienošanām par virsbūves materiāliem kopumā par 97,64 miljoniem eiro, kurā tika panākta savstarpēja vienošanās. Atbilstoši šiem lēmumiem adresāti kopā ar 4., 6. un 7. atbildētāju un citiem uzņēmumiem (turpmāk tekstā “kartelisti”; šajā ziņā skat. iesaistīto pušu sarakstu lēmuma 5. lappusē, pielikums K 1) bija iesaistīti tā sauktajā “Dzelzceļa draugu kartelī”. Ceturtais atbildētājs bija atklājis dzelzceļa karteli Vācijas Federālajam pretkartēļa birojam un kā galvenais liecinieks nebija lēmuma par naudas soda piemērošanu adresāts. Kartēļa dalībnieki bija nozīmīgākie virsbūves materiālu piegādātāji visā Vācijā. 6
- Pretkartēļa līgumi attiecās uz vienošanām par cenu, kvotām un klientu aizsardzību. Saskaņā ar Vācijas Federālā pretkartēļa biroja konstatējumiem vienošanās mērķis bija piedāvājumu, pieprasījumu un projektu sadale starp kartelistiem; tas notika laika periodā vismaz no 2001. līdz 2011. gadam. Kartelisti sadalīja klientus savā starpā, pamatojoties uz “pastāvīgā klienta” vai “vecā klienta” principu. Atsevišķi klienti katram kartelistam tika piešķirti kā pastāvīgie vai vecie klienti, pamatojoties uz 7

izveidotajām klientu attiecībām un vēlmēm. Pārējie pretkartēļa līgumos iesaistītie uzņēmumi aizsargāja šo pieeju, vai nu apzināti neiesniedzot piedāvājumus tiem nepiešķirtajiem projektiem, vai arī iesniedzot piedāvājumus ar novēlošanos vai ar apzināti pārāk augstu cenu. Saskaņā ar Vācijas Federālā pretkartēļa biroja konstatējumiem dažkārt ir bijušas novirzes no šīs procedūras, lai slēptu klientu sadali, pie kam šajā gadījumā kā kompensācija tika slēgti apakšlīgumi, (visus konstatējumus skatīt pielikumā K 1). To visu koordinēja tā sauktais “spēles vadītājs”, kura lomu parasti uzņēmās uzņēmums, kuram bija jāsaņem pasūtījums. Līgumi attiecās uz visiem virsbūves materiāliem, t.i., jo īpaši sliedēm, pārmijām un gulšņiem, un aptvēra gan konkursus, gan pieprasījumus par produktu kombinācijām, kas sastāvēja no vairākām daļām, kā arī konkursus un pieprasījumus, kas sastāvēja no atsevišķām daļām. Kartēļa ietvaros bija dažādi mehānismi, gadu gaitā bija izveidojusies fiksēta sistēma, lai ieviestu noteikumu dēļ nebūtu vajadzīgas īpašas individuālās vienošanās par visiem projektiem.

Vienošanās par “pārmiju” projektiem tika noslēgtas arī saistībā ar Mārketinga darba grupas sēdi, Pārmiju būvniecības asociācijā un Dzelzceļa nozares asociācijas (VDB e.V.) ietvaros; Šajos līgumos parasti bija iesaistīti pirmā atbildētāja, kā arī BBB, AAA, DDD GmbH, EEE GmbH un FFF GmbH pārstāvji. Vismaz līdz 2001. gadam līgumi bija balstīti uz kvotām, taču laika gaitā notika pāreja uz pastāvīgo klientu sistēmu. Turklāt pārmiju ražotāji runāja arī par cenu paaugstināšanu. Līdz Pārmiju būvniecības asociācijas likvidācijai 2006. gadā darba grupas sanāksmes kalpoja kā ietvars aprakstītajām vienošanām. Pēc Pārmiju būvniecības asociācijas likvidēšanas projektu u.c. sadalīšana identiskā veidā turpinājās mārketinga komitejā, kas pazīstama arī kā mārketinga grupa vai mārketinga darba grupa. 2009. gada sākumā mārketinga komiteja iekļāvās VDB infrastruktūras sadaļā; Tobrīd vienošanās biežāk tika slēgtas katrā gadījumā atsevišķi, nevis vairs asociācijas sanāksmju ietvaros, kas bija iespējams, jo pastāvīgo klientu sadale bija kļuvusi par realitāti.

Saskaņā ar lēmumu par naudas sodu piemērošanu pirmais atbildētājs bija iesaistīts pretkartēļa darbības laika posmā no 2001. līdz 2011. gadam, bet kopš 2008. gada augusta tas bija iesaistīts tikai atsevišķos līgumos.

Turklāt no 2001. līdz 2011. gadam Dzelzceļa draugu kartelī sliežu produktu jomas ietvaros starp 1. atbildētāju un 3. līdz 7. atbildētāju bija noslēgts pretkartēļa izplatīšanas līgums, uz kura pamata 3. atbildētājs pārdeva 7. atbildētāja ražotās sliedes. Šis izplatīšanas līgums tika noslēgts 2001. gadā saistībā ar 7. atbildētāja akciju pārdošanu no BBB uzņēmumam AAA, un tas tika atkārtoti apstiprināts 2008. gadā.

Prasītājs apgalvo, ka saskaņā ar lēmumu par naudas soda piemērošanu atbildētāji visaptveroši un valsts mērogā piedalījās dzelzceļa draugu kartelī laika posmā no 2001. līdz 2011. gadam.

Prasītājs sākotnēji vērsās pret atbildētājiem, pamatojoties uz 9 iegādes procesiem.

No vienas puses, tā ir “81. būvprojekta daļa” (“Baulos 81”), jaunu sliežu ražošana (H/12110) (turpmāk tekstā: „Iegādes process 1”). Šajā valsts mēroga konkursa, kurā prasītājs piedalījās konkursā par jaunu vignoles un rievotu sliežu ražošana, sākotnējais 3. atbildētājs 2004. gada 1. martā iesniedza piedāvājumu 39 501,86 EUR neto apmērā. Sīkāku informāciju skatiet lietas materiālu 105. līdz 106. lpp. Prasītājs

no šī procesa sākotnēji atvasināja zaudējumu summu aptuveni 5500 eiro apmērā. Pēc tam viņš 2019. gada 17. aprīļa vēstulē (lietas materiālu 960. lpp.) paziņoja, ka šis iegādes process pret visiem atbildētājiem ir pabeigts; visi atbildētāji ir pievienojušies izlīguma deklarācijai.

Pēc tam prasītājs iesniedz prasību par iegādes procesu "S 10.1, 1. BA (lietas materiālu 106. lpp.) 14

E-ceļa trases un sliežu izbūves darbi (H/11035) (E-Straße Roh- und Gleisbauarbeiten (H/11035))" (turpmāk tekstā: „Iegādes process 2“), kurā viņam esot nodarīti zaudējumi. GGG/RRR konsorcijs, kas sastāv no *GGG Bauunternehmung GmbH & Co. KG* un *RRR Tief- und Straßenbau GmbH*, par procedūru bez prasītāja paziņojuma par atklātu konkursu par projektu “Pilsētas 3. līnija, būvprojekta daļa S 10.01, 1. būvniecības kārta, stacija E-iela” („*Stadtbahnlinie III, Baulos S 10.01, 1. Bauabschnitt, Bahnhof E -Straße*“) 2001. gada 9. februārī iesniedza piedāvājumu 1 554 000 eiro apmērā. Prasītājs pasūtījumu veica 2001. gada 6. aprīlī. Sīkāku informāciju par šo iegādes procesu un no tā izrietošo zaudējumu apmēru skatiet lietas materiālu 106./108. lpp. Prasītājs apgalvo, ka *RRR Tief- und Straßenbau GmbH* ir nodevis prasītājam visas prasības par zaudējumu atlīdzību, kas radušās no šīs iegādes. *GGG Bauunternehmung GmbH & Co. KG* ir kļuvis maksātnespējīgs. Mutiskās lietas izskatīšanas laikā prasītājs paskaidroja, ka attiecībā uz šo iegādes procesu viņš rīkosies, balstoties galvenokārt uz savām tiesībām, t.i., no cenu jumta iepirkumu viedokļa, un tikai sekundāri uz cedētajām tiesībām. 15

Bez tam prasītājs apgalvo, ka viņam nodarīti zaudējumi no līguma “Būvprojekta daļa 29, 3. būvniecības posms, Trases un virsbūves darbi (H/11055)” (“*Baulos 29, 3. BA Roh-Oberbauarbeiten (H/11055)*”) (turpmāk tekstā: “Iegādes process 3“). Prasītāja 2004. gada 5./13. marta Eiropas mēroga konkursa procedūras ietvaros (atklātā procedūrā) par trases un virsbūves materiālu izpildi pilsētas līnijā III, būvprojekta daļa 29, 3. būvniecības posms, *OOO GmbH & Co. KG* 2004. gada 13. jūlijā iesniedza piedāvājumu par 1 723 000 eiro neto. Prasītājs 2004. gada 28. septembrī veica atbilstošu pasūtījumu uzņēmumam *OOO GmbH & Co. KG* par kopējo neto summu 1 637 000 eiro apmērā. Darbu saraksts liecina, ka projektā zināmā daļā ir paredzēti sliežu ceļa izbūves darbi. *OOO GmbH & Co. KG* šo darbu veikšanu uzticēja *WWW Gleis- und Tiefbau GmbH & Co. KG* kā apakšuzņēmējam. Šie sliežu ceļu būvniecības darbi attiecas arī uz virsbūves materiālu piegādi. Pēc prasītāja domām, *WWW Gleis- und Tiefbau GmbH & Co. KG* virsbūves materiālus, kas prasītājam tika piegādāti šī būvprojekta ietvaros, ieguva no *AAA-Bahntechnik*. Pasūtījuma tālāko saturu, kā arī no tā izrietošos zaudējumus, vērtības un atlaides skat. lietas materiālu 108. - 110. lappusē. 16

Prasītājs apgalvo, ka zaudējumi viņam radīti arī iegādes procesā “Būvprojekta daļa 55b, Trases un sliežu izbūves darbi (H/12121)” (“*Baulos 55b, Roh- und Gleisbauarbeiten (H/12121)*”) (turpmāk tekstā: “Iegādes process 4“). Prasītāja valsts mēroga konkursa procedūras (atklāta procedūra) ietvaros ar konkursa numuru H/12121, kas datēts ar 2005. gada 4. februāri, par trases un sliežu ceļa būvniecības darbu veikšanu pilsētas līnijā V, *MMM Bauunternehmen GmbH & Co. KG* 2005. gada 19. aprīlī iesniedza piedāvājumu 400 000 eiro neto apmērā. 2005. gada 24. maija vēstulē prasītājs veica attiecīgo pasūtījumu. Sīkāku informāciju un tā rezultātā radītos zaudējumus skatīt lietas materiālu 110. līdz 112. lappusē. 17

Bez tam prasītājs sākotnēji izvirzīja prasību par Eiropas mēroga konkursa procedūru (atklāta procedūra) attiecībā uz “Būvprojekta daļu S 10, Virsbūves darbi (H/11065)” (*Baulos S 10, Oberbauarbeiten (H/11065)*) (turpmāk tekstā: “Iegādes process 5”). Šajā sakarā viņš paziņoja, ka juridiskais strīds ar visiem atbildētājiem ir atrisināts tajā pašā rakstveida paziņojumā, kas tika iesniegts par pirmo iegādi; visi atbildētāji ir pievienojušies šai izlīguma deklarācijai.

Turklāt prasītājs izvirza prasību par iegādes procesu “Sabiedriskais transports BP L 403, Sliežu ceļa būvniecība starp NS IX un depo L1” (“*ÖPNV-BP L 403, Gleisbaumassnahme zwischen NS IX und Betriebshof L1*”) (2. pasūtījums par krājumu izņemšanu) (F/37999), lietas materiālu 114. lapa (turpmāk tekstā: “Iegādes process 6”). Atbildot uz XXX1-AG (XXX1) 2004. gada 8. septembrī veikto cenu aptauju par rievotu sliežu iepirkumu iepriekšminētajam būvprojektam, 1. atbildētājs 2004. gada 17. septembrī iesniedza piedāvājumu 113 000 eiro neto apmērā un ar XXX1 2004. gada 15. oktobra vēstuli saņēma pasūtījumu par kopējo neto summu 111 511,08 eiro apmērā. Pasūtījumu izpildīja 1. atbildētājs, un XXX1 tika izrakstīti lietas materiālu 115. lappusē redzami atsevišķie rēķini. Šajā sakarā prasītājs apgalvo, ka XXX1 šos rēķinus esot apmaksājis. Prasītājs apgalvo, ka no šī iegādes procesa viņam radīti ar karteli saistīti zaudējumi 33 787,86 eiro apmērā, pamatojoties uz karteļa uzcenojumu 30,3% apmērā. Sīkāku informāciju šajā sakarā skatīt lietas materiālos no 114. līdz 116. lpp.

Prasītājs apgalvo, ka šī iegādes procesa rezultātā viņam ir nodarīts tiešs ekonomisks kaitējums, jo XXX1 no viņas tālāk iekasēja pilnībā visas summas. Saskaņā ar savu paziņojumu prasītājs rakstveida procesos un mutvārdu uzklaušanāsā primāri izmanto savas tiesības un tikai sekundāri XXX1 cedētās tiesības. Attiecībā uz prasītāja izvirzīto tālāko nodošanu skatīt pielikumu K 28.

Bez tam prasītājs izvirza prasību par iegādes procesu “Sabiedriskais transports BP L 403, Sliežu ceļa būvniecība starp NS IX un depo L1” (“*ÖPNV-BP L 403, Gleisbaumassnahme zwischen NS IX und Betriebshof L1*”) (1. pasūtījums F/37999) (turpmāk tekstā: “Iegādes process 7”). XXX1 valsts mēroga konkursa procedūras (ierobežota procedūra) ietvaros 1. atbildētājs 2005. gada 15. jūlijā iesniedza piedāvājumu 44 500 eiro neto apmērā. Ar XXX1 2005. gada 21. jūlija vēstuli viņš saņēma atbilstošu pasūtījumu par šo kopējo neto summu; Attiecībā uz sīkāku informāciju atsauce uz lietas materiālu 116. līdz 118. lpp. Prasītājam no šī iegādes procesa esot radīti zaudējumi 13 502,47 eiro apmērā, pamatojoties uz prasītāja apgalvoto karteļa uzcenojumu 30,3% apmērā. Arī šajā gadījumā prasītāja prioritāte, pirmkārt, ir paša tiesības saistībā ar virsbūves materiālu izmaksu tālāku nodošanu un, otrkārt, XXX1 cedētās prasības.

Bez tam prasītājs izvirza prasību par iegādes procesu “Sabiedriskā transporta paātrināšanas programma 403. līnija” (“*ÖPNV-Beschleunigungsprogramm Linie 403*”) (turpmāk tekstā: “Iegādes process 8”). XXX1 nacionālā konkursa (atklātā konkursa) ietvaros 1. atbildētājs iesniedza piedāvājumu 259 857,00 eiro apmērā. Ar 2005. gada 15. novembra vēstuli viņš saņēma pasūtījumu no XXX1 par kopējo neto summu 259 857,00 eiro apmērā. Sīkāka informācija atrodama lietas materiālu 118.–119. lappusē. Prasītājs pieprasa atlīdzināt zaudējumus 44 175,69 eiro apmērā, pamatojoties uz prasītāja apgalvoto karteļa uzcenojumu 17% apmērā. Viņš norāda, ka attiecībā uz pārējo šī iegādes procesa daļu par līguma sastāvdaļu ir kļuvusi vienreizēja kompensācija 15 no 100 apmērā. Atbilstošā klauzula skan šādi: “Ja

pasūtījumaņēmējs līguma piešķiršanas laikā ir pierādāmi noslēdzis vienošanos, kas ir nepieļaujams konkurences ierobežojums, viņam ir jāsamaksā pasūtītājam 15 no 100 rēķina summas, ja vien netiek pierādīts atšķirīgs kaitējums. Tas attiecas arī uz gadījumiem, kad līgums tiek laužts vai jau ir izpildīts. Citas pasūtītāja līgumiskas vai juridiskas prasības, jo īpaši tās, kas minētas 8. panta Nr.2, paliek neskartas.”; Sīkāku informāciju par līgumu skatīt pielikumā K12. Arī šajā gadījumā prasītājs primāri balstās ar summu tālāku nodošanu, sekundāri uz XXX1 cesiju.

Visbeidzot, prasītājs izvirza prasību par iegādes procesu “Sabiedriskā transporta paātrināšanas programma 403. līnija” (“ÖPNV-Beschleunigungsprogramm Linie 403”) (turpmāk tekstā: “Iegādes process 9”). Šajā sakarā XXX1 Eiropas mēroga konkursa procesa (atklātā procesa) ietvaros, pamatojoties uz ARGE GGG/RRR 2005. gada 12. oktobra piedāvājumu, ar 2006. gada 24. marta vēstuli nodeva tam pasūtījumu par kopējo neto summu 3 584 079,74 eiro apmērā. Sīkāku informāciju par šo pasūtījumu skatiet lietas materiālu 120. līdz 123. lappusei. Šajā sakarā ARGE sākotnēji cedēja zaudējumu atlīdzināšanas prasības, uz kurām tai bija tiesības, XXX1. Sīkāku informāciju skatiet lietas materiālu 482. lpp. Arī šajā lietā prasītāja prasība ir primāra attiecībā pret XXX1 cedētajām prasībām.

Prasītājs apgalvo, ka visus rēķinus ir apmaksājis viņš pats vai XXX1. Viņš arī apgalvo, ka kartelī iesaistīto personu vienošanās un vienošanās par piedāvājumu ir ietekmējušas visus iepirkumu procesus, par kuriem šeit ir runa. Viņš arī apgalvo, ka viņa apgalvotie zaudējumi radušies karteli līgumu dēļ. Monpolu nolīgumi esot izraisījuši cenu jumta ietekmi, kas arī esot ietekmējusi iegādes. Ciktāl vienreizēju zaudējumu atlīdzināšanas prasības ir balstītas uz Vispārējiem noteikumiem un nosacījumiem, šie līguma punkti ir spēkā.

Prasītājs noliedz, ka būtu nodevis zaudējumus tālāk. 25

Pēc prasītāja domām viņam pienākas procenti no zaudējumu rašanās brīža, kas šeit ir saistīti ar attiecīgā pasūtījuma veikšanu. 26

Prasītājs noliedz, ka viņam būtu jāuzņemas jebkāda veida līdzatbildība. 27

Prasībām nav noilguma, *Konkurences ierobežošanas likuma (GWB)* vecās redakcijas 33. panta 5. daļa ir piemērojama arī vecām prasībām. 28

Ciktāl projekti daļēji tika finansēti ar dotācijām, prasītājam ir arī visaptverošas tiesības celt prasības par zaudējumu atlīdzināšanu, jo īpaši tāpēc, ka zaudējumi pilnībā radušies pašam prasītājam, subsīdiju ieskaitīšana zaudējumu segšanai saskaņā ar Federālās Augstākās tiesas judikatūru ir izslēgta. 29

Prasītājs lūdz 30

- 1. Piespriest atbildētājiem kā solidārajiem parādniekiem atlīdzināt prasītājam radītos zaudējumus tiesas ieskatā noteiktā apmērā, bet vismaz 385 540,80 eiro apmērā plus procentus ar gada likmi 8 procentpunktu apmērā virs attiecīgās bāzes likmes līdz 2014. gada 28. jūlijam un ar gada likmi 9 procentpunktu apmērā virs attiecīgās bāzes procentu likmes no 29.07.2014. no 5500,59 eiro kopš 01.04.2004., no vēl 1085,50 eiro kopš 07.04.2001., no vēl 39 935,40 eiro kopš 29.09.2004., no vēl 13 104,57 eiro kopš 25.05.2005., no vēl 86 399,35 31
32

eiro kopš 01.09.2005., no vēl 33 787,86 eiro no 16.10.2004, no vēl 13 502,47 eiro kopš 22.07.2005., no vēl 44 175,69 eiro kopš 16.11.2005. un vēl no 148 049,47 eiro kopš 25.03.2006., ar nosacījumu, ka prasības, kas izvirzītas ar sūdzības 1. punktu no “Būvprojekta daļas 81, Jaunu sliežu izgatavošana (H/12110)”, 2014. gada 18. decembra sūdzība (lietas materiālu 105. līdz 106. lpp.) un “Būvprojekta daļas S 10, Virsbūves darbi (H/11065)”, 2014. gada 18. decembra sūdzība (lietas materiālu 112. līdz 114. lpp.), tiek pasludinātas par nokārtotām.	
2. Piespriet atbildētājiem kā solidārajiem parādniekiem samaksāt prasītājam eksperta izmaksas 12 126,24 euro apmērā plus procentus ar gada likmi 5 procentpunktu virs attiecīgās bāzes procentu likmes no lietas atrašanās tiesā. Piespriet atbildētājiem kā solidārajiem parādniekiem atlīdzināt prasītājam ārpustiesas kriminālvajāšanas izdevumus 1874,45 eiro apmērā.	33
Attiecībā uz 3. atbildētāju prasītājs ir atzinis visu juridisko strīdu par izšķirtu; atbildētājs ir piekritis izlīguma deklarācijai.	34
Pārējie atbildētāji ir pievienojušies prasītāja daļējam izlīgumam un lūdz pārējā daļā sūdzību noraidīt.	35
	36
Sekundārās personas, kas iestājušās lietā, ir lūgušas	37
piespriet prasītājam atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.	38
Atbildētāji vispirms iebilst, ka prasība, pamatojoties uz nepieņemamu alternativitāti, no dažādiem viedokļiem ir nepieņemama.	39
Turklāt prasība esot arī nepamatota, jo prasītājs nav pietiekami pamatojis, ka strīdīgajām iegādēm ir saistība ar karteli, un visaptveroša saistība atbilstoši <i>GWB</i> 33. panta 4. punktam vecajā redakcijā nav iedomājama. Paskaidrošanas un pierādīšanas pienākuma maiņa par pierādīšanas atvieglošanu neesot iespējama. Turklāt prasītājs neesot sniedzis nekādus konkrētus pierādījumus par karteli līgumu nodarīto kaitējumu. Nepārvarama nozīmīga kaitējuma rašanās iespējamība esot tikpat maz pamatota kā cenu jumta efekts.	40
Jo īpaši neesot ņemts vērā tas, ka līgumi esot īstenoti ar atšķirīgu laika un reģionālo intensitāti.	41
Vienotas likmes klauzulu izmantošana zaudējumu atlīdzināšanai neesot pieļaujama, jo īpaši ne kā alternatīva, kā to ir darījis prasītājs.	42
Savukārt zaudējumi esot novērsti, jo, kā jau tas regulāri notiek vietējā transportā, tika paaugstinātas biļešu cenas gala patērētājam un līdz ar to visi zaudējumi esot nodoti tālāk.	43
Prasītie procenti neesot parāds, bet tie jebkurā gadījumā esot pārmērīgi.	44
Turklāt atbildētāji izvirza iebildumus par noilgumu.	45

Atbildētāji, pamatojoties uz nezināšanu, apstrīd XXX1 maksājumu nodošanu prasītājam un XXX1 cedēšanu prasītājam.	46
Atbildētāji, pamatojoties uz nezināšanu, noliedz prasītāja vai XXX1 veiktos maksājumus trešajām personām. Atbildētāji 1. un 2., pamatojoties uz nezināšanu, noliedz, ka pasūtījumi ar trešajām personām vispār būtu bijuši.	47
Turklāt bija jāņem vērā prasītāja līdzatbildību, cita starpā saistībā ar viņa nostāju konkursā.	48
Ekspertu izmaksas neesot atlīdzināmas, jo neesot nekādu pierādījumu; turklāt maksājums tiek apstrīdēts.	49
Lai papildinātu faktus un strīda statusu, ir sniegta atsauce uz savstarpējo rakstveida komunikāciju un uz pielikumiem.	50
<u>Sprieduma pieņemšanas pamatojums</u>	51
A)	52
Prasība ir pieņemama.	53
Bažas par konkrētu iemeslu norādīšanu saskaņā ar <i>Civilprocesa kodeksa (ZPO)</i> 253. panta 2. daļu vairs nepastāv iegādes procesiem, kas joprojām ir strīda priekšmets. Vēlākais mutvārdu procesā prasītājs ir detalizēti paskaidrojis, kādā secībā (paša tiesības, cedētās tiesības u.tml.) viņš plāno iegūt tiesības no individuālajiem iegādes procesiem. Šajā ziņā vairs nav nekādu neskaidrību. Tādēļ ir pieļaujams celt prasību saistībā ar dažādiem dzīves apstākļiem, ja, kā šeit, ir skaidri norādīts, ka tie ir iespējami apstākļi. No ZPO 260., 263., 267. pantu viedokļa nav nekādu bažu.	54
B)	55
Prasība ir daļēji pamatota attiecībā uz iegādes procesiem 6) līdz 8), pārējā daļā nepamatota tiktāl, ciktāl tās apjomi pēc izlīguma deklarācijām vēl nav apstiprināti.	56
I.	57
Prasītājam ir tiesības uz zaudējumu atlīdzību rezolutīvajā daļā noteiktajā apmērā no iegādēm 6) līdz 8).	58
1.	59
Attiecībā uz iegādes procesu 6) (ÖPNV-BP L403) prasītājam sākotnēji ir likumā noteiktas tiesības uz zaudējumu atlīdzības prasību saskaņā ar <i>GWB</i> 33. pantu likuma redakcijā, kas bija spēkā no 1999. gada 1. janvāra līdz 2005. gada 30. jūnijam un saskaņā ar starplaiku likumu ir piemērojamā versija 2004. gada iegādes procesiem (par iegādes procesa laikā piemērojamo tiesību aktu piemērojamību sk. BGH, 2011. gada 28. jūnija spriedums KZR 75/10, BGHZ 190, 145 = WuW/E DE-R 3431, 13. punkts - ORWI, arī Dortmundes reģionālās tiesas palāta, 8 O 90/14, NZKart 2017, 86 un tālāk, nr. 80 un tālāk- Dzelzceļa kartelis). Saskaņā ar šo noteikumu ikvienam, kurš tīši vai aiz neuzmanības pārkāpj <i>Konkurences ierobežošanas likuma (GWB)</i>	60

noteikumu, kura mērķis ir aizsargāt citu personu, ir pienākums atlīdzināt pārkāpuma rezultātā nodarītos zaudējumus. Saskaņā ar Vācijas Federālā pretkartēļa biroja 2013. gada 18. jūlija konstatējumiem pārkāptie *GWB* 1. panta un *EK* līguma 81. panta 1. punkta noteikumi ir aizsardzības likumi *GWB* (1999) 33. panta 1. teikuma izpratnē. Tā kā Vācijas Federālā pretkartēļa biroja sodītā vienošanās un pārdošanas kartēļa īstenošana ir kopīga neatļauta darbība, kartelī iesaistītie atbildētāji 1. un 4. līdz 7. saskaņā ar *Civillkodeksa (BGB)* 830. panta 1. daļas 1. teikumu un 840. panta 1. daļu kā solidāri parādnieki ir atbildīgi par kartēļa prasītājam nodarīto kaitējumu. 2010. gadā 2. atbildētājs pārveides procesā ar atdalīšanu ieguva 1. atbildētāja „sliežu ceļu būvniecības” uzņēmējdarbības jomu, un tāpēc saskaņā ar *Likuma par sabiedrību reorganizāciju (UmwG)* 133. panta 1. daļas 1. teikumu kopā ar 1. atbildētāju ir solidāri atbildīgs par pirms atdalīšanas jau nodibināto atbildību.

Laikposmam pēc 2005. gada jūlija, t.i. attiecībā uz iegādies procesiem 7) un 8) *GWB* 33. panta 3. daļas 1. teikums ar 1. daļu tiek piemērots redakcijā, kas ir spēkā no 2005. gada jūlija līdz brīdim, kad stājas spēkā 9. *GWB*? grozījumi saistībā ar *BGB* 830., 840. pantu (sk. arī Dortmundas reģionālā tiesa, 8 O 90/14 norādītajā vietā ar atsauci uz BGH, KZR 75/10) par *GWB* 1. panta un *Līguma par Eiropas Savienības darbību* 101. panta tīšu pārkāpumu. 61

2. 62

Vācijas Federālā pretkartēļa biroja lēmumā par naudas soda iemērošanu izdarītie konstatējumi, kas jau ir minēti lietas faktos, ir jāizmanto par pamatu, lai pieņemtu lēmumu šajā strīdā. Visos citos aspektos visi pārējie lēmumos par naudas soda piemērošanu konstatētie fakti, kas attiecas uz atbildētājiem, tiek izmantoti par pamatu spriedumam. 63

Attiecībā uz atbildētājiem 1, 3 un 5, kuriem Vācijas Federālais pretkartēļa birojs 2013. gada jūlijā noteica naudas sodu „Dzelzceļa kartēļa” dēļ, tas jau izriet no *Konkurences ierobežošanas likuma (2005)* 33. panta 4. daļas faktiskās ietekmes. Šī norma ir piemērojama neatkarīgi no pretkartēļa tiesību pārkāpuma brīža, ja - kā šajā gadījumā – pretkartēļa iestādes ievadīta lieta, kas sāka vai nu pirms vai pēc 7. *GWB* grozījumu stāšanās spēkā (2005. gada 1. jūlijs), vai tiesas process par *Konkurences ierobežošanas likuma* noteikuma pārkāpumu, ir pabeigts (sal. BGH, 2018. gada 12. jūnija spriedums, KZR 56/16, NZKart 2018, 315, nr. 30 un tālāk – Pelēkā cementa kartelis II (Grauzementkartell II); Diseldorfas Augstākā apgabaltiesa, 2018. gada 22. augusta spriedums VI-U (Kart) 1/17, NZKart 2018, 477, nr. 86 - Dzelzceļa kartelis; arī Dortmundes reģionālā tiesa, 8 O 90/14, nr. 95 - juris). 64

Turklāt uz visiem atbildētājiem attiecas tas, ka prasītājs procesā ir pieņēmis Vācijas Federālā pretkartēļa biroja secinājumus kā savus, atbildētājiem neapstrīdot šos secinājumus, tādēļ prasītāja argumenti, kas balstīti uz Vācijas Federālā pretkartēļa biroja secinājumiem saskaņā ar *ZPO* 138. panta 3. daļu ir uzskatāmi par piederīgiem. 65

3. 66

Atbildētāji 1 un 4 līdz 7, kā arī 3. atbildētājs, pret kuru juridiskais strīds ar savstarpēju piekrišanu tika pasludināts par nokārtotu, Vācijas Federālā pretkartēļa biroja konstatēto pretkartēļa likuma pārkāpumu ir izdarījuši tīši un tātad sodāmi; Atbildētāji pamatoti neiebilst pret šo vērtējumu. 67

4. 68
- No palātas viedokļa jautājums par to, vai iepriekšminētās iegādes ir „ietekmējis“ pretkarteļa likuma pārkāpums, nav būtisks; tomēr uz šādu jautājumu ir jāatbild apstiprinoši. 69
- a) 70
- Palātas ieskatā pazīmei „karteļa ietekme“ nav patstāvīgas nozīmes, ciktāl var konstatēt zaudējumus, kas nodarīti pretkarteļa likuma pārkāpuma rezultātā (kā to pareizi jau izdarīja *Roth FK-KartR*, 92. Lief 11.2018., 33.a panta nr. 24 un tālāk; tas pats. Par darbības leģitimitāti Vācijas pretkarteļa tiesībās: Eiropas, Vācijas un starptautiskie karteļa likumi – jubilejas krājums *Dirkam Šrēderam (Dirk Schröder)* par godu viņa 65. dzimšanas dienai, Ķelne 2018. g., 709., 714. un turpmākās lpp.; sk. par šo problēmu tagad arī *Pohlmann*, WRP 2020, 1242 un tālāk, nr. 12 un turpmāk; tas pats jubilejas krājumā *Gerhardam Vīdemanim (Gerhard Wiedemann)*, 2020., 629. lpp. un turpmāk, arī *Otto*, ZWeR 2019., 354. lpp un turpmāk). Šis secinājums ir jāpieņem jebkurā gadījumā, lai apstiprinātu zaudējumu atlīdzināšanas prasību; tradicionāli apspriestās cēloņsakarības dimensijas, piemēram, attiecīgā ieguvuma laika, telpiskā un faktiskā integrācija kartelī, var brīvi traktēt arī cēloņsakarības, kas rada atbildību, ietvaros. 71
- b) 72
- Pazīme “karteļa ietekme” *GWB* 33. panta izpratnē – kā tā galvenokārt tiek saprasta judikatūrā un literatūrā – ir īpašība, kas pārējās Eiropas tiesību sistēmās lielākoties nav zināma (skat. arī projekta pamatojumu likumprojektam par 10. *GWB* grozījumiem 89./90. lpp.). Kā pozitīvs raksturlielums saskaņā ar *ZPO* 286. panta standartiem karteļa ietekme diez vai var būt nozīmīga; pazīmei drīzāk nav satura. Zināmā pazīmes definīcija attiecas uz “abstraktu kaitējuma iespēju”, kuras pamatā ir pretkarteļa likuma pārkāpums (*Lahme/Ruster*, NZKart, 2019, 199 ar turpmākiem pierādījumiem); dažreiz tiek pieprasīts pat “konkrēts kaitējums” (skat. *Fritzsche/Klöppner/Schmidt*, NZKart 2016., 412., 415. un *Inderst/Thomas*, zaudējumu atlīdzība par pretkarteļa likuma pārkāpumiem, 2. izdevums, 53. lpp. un turpmāk; *Wagner*, JZ 2019., 470; *Ohlhoff* lietā *Kamann/Ohlhoff/Völcker*, pretkarteļa lieta un karteļa process, 26. panta nr. 121), kurā pastāv daļēja neskaidrība vai vismaz skaidrības trūkums attiecībā uz jēdzienu “karteļa ietekme” un “karteļa ieinteresētība” nošķiršanu. (sk. arī BGH, 2018. gada 11. decembra spriedums KZR 26/17, NZKart 2019., 101 - Dzelzceļa kartelis I – nr. 59, no vienas puses, un BGH, 2020. gada 28. janvāra spriedums KZR 24/17, NZKart 2020., 136 - Dzelzceļa kartelis II, no otras puses, nr. 26). 73
- Taču, tā kā kaitējums, t.i., kaitējuma rašanās, kā jau minēts iepriekš, ir nepieciešams zaudējumu atlīdzināšanas prasībai, tajā loģiski jau ir ietverts iepriekšējs apdraudējums - vai tas būtu abstrakts vai konkrēts; apdraudējuma rašanās acīmredzami ietver visa veida apdraudējumu. Galu galā tas pilnībā atbilst arī BGH Pretkarteļa senāta pieejai „Pelēkā cementa II” (KZR 56/16) jautājumā, kas citētajā spriedumā pamatoti argumentēja tikai un vienīgi ar kaitējuma iespējamību, pat neminot īpašību “karteļa ietekme”. No Federālās Augstākās tiesas 2018. gada 11. decembra (KZR 26/17 — Dzelzceļa kartelis I) un 2020. gada 28. janvāra (KZR 24/17 74

— Dzelzceļa kartelis II, tas pats attiecas uz pārējiem spriedumiem KZR 23/17, KZR 25/17 un KZR 27/17), spriedumiem nevar secināt, ka tam visam vairs nevajadzētu pretendēt uz derīgumu. Līdz ar to palātas sniegtā interpretācija ir ne tikai saderīga ar galveno Vācijas Federālās Augstākās tiesas spriedumu, kas joprojām ir spēkā, bet arī īpašā pakāpē, kā tiks parādīts turpmāk, atbilst EKT tiesiskajam atzinumam.

Pazīmei sniegtā turpmākā interpretācija, jo īpaši jaunākajā judikatūrā, saskaņā ar kuru prasītājam bija jāiesniedz padziļināts izklāsts par to, ka katrs individuālais iegādes process bija karteļa vienošanās priekšmets (piemēram, *Nirnbergas Augstākā apgabaltiesa*, 2019. gada 8. jūlija spriedums 3 U 1876/18 nr. 86 - *HEMA-Vertriebskreis II* - juris, NZKart 2020., 38 = BeckRS 2019., 26970; tādā pašā veidā arī *Nirnbergas Fīrtas (Nürnberg-Fürth) apgabaltiesa*, 2019. gada 17. oktobra spriedums 19 O 9543/16 - KWR darba grupa, NZKart 2019., 678; *Leipcigas apgabaltiesa*, 13.08.2019. spriedums 5 O 1850/15 – Dzelzceļa kartelis, NZKart 2019., 614, 81. lpp. un tālāk) nav savienojams ar EKT spriedumu lietā „Kone” (2014. gada 5. jūnija spriedums, C-557/12, NZKart 2014, 263) un jo īpaši lietā „Otis” (EKT, C-435/18, Eiropas Biznesa tiesību žurnāls *EuZW* 2020., 198). Saskaņā ar spriedumu lietā „Kone”, arī ieguvējam no karteļa nepiederošai personai var būt prasība par zaudējumu atlīdzību. Tomēr šī tā sauktā „cenu jumta iegāde”, protams, pati par sevi nevar būt karteļa vienošanās priekšmets vai iekļauties vienošanās praksē (bet sal. *Leipcigas apgabaltiesa*, turpat, 83. punkts).

No EKT viedokļa, kā tas ir atspoguļots „Otis” lietā, zaudējumu atlīdzināšanas prasības pamatiespējai ir nepieciešama tikai cēloņsakarības esamība. Taču, ja jebkurai personai, kurai nodarīts kaitējums pretkarteļa likuma pārkāpuma dēļ, faktiski ir tiesības uz zaudējumu atlīdzināšanas prasību, stingrāki noteikumi nevar attiekties uz tiem, kas ieguvuši no pārkāpēja tieši vai piegādes ķēdē, t.i., netieši (saskaņā ar Palātas pastāvīgo judikatūru, skat. *Dortmundes apgabaltiesa*, 8 O 90/14 Kart — Dzelzceļa kartelis; *Dortmundes apgabaltiesa*, 8 O 13/17 Kart- Kravas automobiļu kartelis; apstiprinoši *Thiede*, NZKart 2017., 68; un *Bellinghausen/Grothaus*, NZKart 2018., 116., 117. un tālāk).

c) 77

Pat ja Vācijas Federālās Augstākās tiesas judikatūrai par dzelzceļa karteli joprojām būtu jāņem vērā īpašība “karteļa ietekme”, tas šeit nenovestu pie cita rezultāta, ja netiktu apspiesti jautājumi par pierādīšanas atvieglošanu pusēm.

aa) 79

Pati Vācijas Federālā Augstākā tiesa savā spriedumā „Dzelzceļa kartelis II” (KZR 24/17, nr. 23. un tālāk) norādīja, ka tie, kas ir tiesīgi iesniegt prasību par zaudējumu atlīdzību *GWB* 1. panta un *LESD* 101. pantu noteikumu pārkāpuma dēļ, sākumā balstās uz *GWB* noteikumiem, bet, ja runa ir par *LESD* 101. panta pārkāpumu, ir jāņem vērā Savienības tiesību prasības, pēc kurām jāvadās gan personu grupai, kurai ir tiesības prasīt, gan personai, kurai ir pienākums maksāt kompensāciju, kā arī jāizmanto cēloņsakarības jēdziens starp darbībām, kas aizliegtas saskaņā ar *LESD* 101. pantu, un apgalvoto kaitējumu (BGH, KZR 24/17, nr. 23 ar atsauci uz EKT, C-295/04, *EuZW* 2006., 529., nr. 61., 91. punkts - *Manfredi*; EKT, C-724/17, *NJW* 2019., nr. 1197, 26. punkts - *Skanska*; EKT, C-435/18, *EuZW* 2020, 198, nr. 27 un tālāk - *Otis*). Tā arī skaidroja, ka – lai palielinātu Savienības konkurences noteikumu

izpildes spēku un atturētu uzņēmumus no bieži slēptām konkurenci ierobežojošām vienošanās vai rīcības – saskaņā ar EKT judikatūru ikviens var prasīt zaudējumu atlīdzību, ciktāl tikai starp zaudējumu un LESD 101. pantā minētajām aizliegtajām darbībām pastāv cēloņsakarība. Savienības tiesību akti nerada papildu ierobežojumu to personu grupai, kurām ir tiesības uz prasījumu. Tas nozīmē, ka ne tikai tirgus dalībnieki kartēļa vienošanās skartajos tirgos vai blakus esošajos tirgos - it īpaši kartēļa dalībnieku tiešie un netiešie pircēji vai piegādātāji un kartēlam nepiederošās personas - ir tiesīgi vērsties pret kartelistiem par zaudējumu atlīdzināšanu. Atsaucoties uz EKT judikatūru „Otis” lietā - prasījumu tiesīgo loks varētu attiekties arī uz citām trešajām personām, uz kuru finansiālo stāvokli kartēļa vienošanās ir radījusi ekonomiski neizdevīgu ietekmi nodarīto zaudējumu veidā, kas pārsniedz LESD 101. panta aizsardzības zonas darbības jomu (BGH, KZR 24/17 nr. 24 - juris).

No Palātas viedokļa tas galu galā parāda, ka cēloņsakarības, kas rada atbildību, analīzei ir jābūt saturīgai, jo īpaši tāpēc, ka saskaņā ar Pretkartēļa Senāta judikatūru cēloņsakarība, kas rada atbildību, tik un tā nav jāņem vērā (sal. BGH, KZR 25/14 nr. 43 - *Lottoblock II* un arī pēc būtības - pat ja formulējums ir neprecīzs - BGH, KZR 24/17 nr. 25, 26 - juris).

bb) 82

Bet pat tad, ja ir vēlēšanās turpināt veikt pārbaudi ar BGH (KZR 24/17 nr. 25 - juris) ņemot vērā ZPO 286. pantu, vai “pretējā puse ir vainojama pret konkurenci vērsta rīcībā - par ko liecina pārdošanas darījumi vai kādas citas darbības – tā ir piemērota, lai tieši vai netieši nodarītu zaudējumus prasītājam,” tas strīda gadījumā nenoved pie cita vērtējuma. XXX1, kas, pēc prasītāja domām, no vienas puses, nodeva prasītājam savus izdevumus un bez tam arī cedēja savus iespējamus prasījumus, tieši no pirmā atbildētāja, tas ir, no kartelista, iegādājās preces, kas bija kartēļa vienošanās priekšmets.

Tādējādi uz prasītāju katrā alternatīvā vajadzīgajā veidā būtu izdarīta “ietekme”, jo viņš - pat ja tas galvenokārt ir balstīts uz viņa apgalvoto tālāko nodošanu, nevis uz viņa tāpat apgalvoto cesiju, ar kuru viņš jebkurā gadījumā nonāktu XXX1 vietā - ar tālāku nodošanu tādā pašā veidā kā *Stadtwerke* uzņēmums, kas ir ļoti cieši saistīts ar prasītāju - XXX1 ir skāris pretkartēļa pārkāpums. Šajā ziņā, ievērojot parasto klasifikāciju, prasītāju var uzskatīt par tiešu, nevis netiešu ieguvēju, lai gan klasifikācija šajā gadījumā nenovestu pie cita rezultāta (sal. Dortmundes apgabaltiesa, 8 O 13/17 Kart, 46. punkts un turpmāk- juris; pieņemot vienotas prasības īpašumtiesības grupas uzņēmumiem un līdzīgi cieši saistītām juridiskām personām pretkartēļa tiesību jomā, no šīs atšķirības nesen ir izvairījies arī *Kersting*, WuW 2019., 290, 297 un tālāk; tagad tādā virzienā acīmredzot norāda arī BGH, 2020. gada 19. maija spriedums KZR 8/18 - Dzelzceļa kartelis IV - 49. un 64. punkts - juris).

5. 85

Sakarā ar atbildētāju tiesisko pārkāpumu ar saistošu spēku saskaņā ar *GWB* 33. panta IV veco versiju, kas izraisa visu kartelistu solidāru atbildību saskaņā ar *BGB* 830. un 840. pantu par zaudējumiem, kas radušies individuālo iegādes procesu rezultātā (BGH instrukcija, 2020. gada 19. maija spriedums, KZR 70/17 nr. 30 un tālāk - Dzelzceļa kartelis III - juris), prasītājam nodarīti zaudējumi saistībā ar iegādes

procesiem 6) līdz 8). Attiecībā uz šiem aspektiem šeit ir runa par reālu pieņēmumu.

a)

87

BGH Pretkarteļa Senātā jautājums par karteļa ieinteresētību atsevišķos iegādes gadījumos ir uzskatāms par līdzvērtīgu jautājumam par cēloņsakarību starp karteļa vienošanos un individuālo zaudējumu esamību, kas ir noteicošais attiecībā uz zaudējumu atlīdzību, kas noteikta saskaņā ar noteikumiem. Savienības tiesību akti (sal. BGH, KZR 24/17 nr. 27). Ja izrādās, ka prasītājam nodarīti zaudējumi, kas attiecināmi uz karteļa vienošanos, ir arī skaidrs, ka aizliegtā vienošanās negatīvi ietekmēja uzņēmējdarbību, jo īpaši samaksāto cenu; uz šiem aspektiem zaudējumu novērtējuma ietvaros attiecas cēloņsakarības, kas rada atbildību (BGH, turpat arī *Otto*, ZWeR 2019, 354, 383 un 388; *Lahme/Ruster*, NZKart 2019, 196, 200); *Hutschneider/Stieglitz*, NZKart 2019, 363, 367).

88

Tā kā prasība par zaudējumu atlīdzību, kas izriet no pretkarteļa rīcības noteikumu pārkāpuma, rodas neatkarīgi no konkrētas tiesiskās intereses pārkāpuma, atšķirībā no deliktiskām vai līgumiskām prasībām par zaudējumu atlīdzināšanu, kuru priekšnoteikums ir tiesisko interešu aizskārums, jau pirmais kaitējums tiek attiecināts uz cēloņsakarību, kas rada atbildību (BGH, KZR 24/17 nr. 29- Dzelzceļa kartelis II; BGH KZR 25/14 Rn 42 un tālāk- *Lottoblock II* ar turpmākām atsaucēm - katrs citēts no juris).

89

Šajā kontekstā BGH pamatoti ir norādījuši, ka prasības, kas izvirzāmas šī zaudējuma pierādīšanai, ir balstītas uz Vācijas civilprocesuālajām tiesībām, pat ja jēdziens par cēloņsakarībām, kas rada atbildību, sākotnēji ir noteikts Savienības tiesību aktos, jo atbilstoši Savienības tiesību aktu saturam jebkuri zaudējumi, kas ir cēloņsakarībā ar LESD 101. panta pārkāpumu, saskaņā ar šo noteikumu ir atlīdzināmi bez īpašas attiecinājuma saistības (BGH, KZR 24/17 nr. 30- juris ar atsauci uz EKT, C-435/18 = NZKart 2020, nr. 30, 30 un turpmāk „*Otis*“). Tā kā Savienības tiesībās šim terminam nav precīzākas definīcijas, dalībvalstu tiesību aktos ir jāregulē zaudējumu atlīdzināšanas prasības īstenošanas un izpildes modalitātes, pamatojoties uz Savienības tiesību aktiem, tostarp cēloņsakarības jēdzienu (sal. arī EKT, NZKart 2014., 263 nr. 24 un tālāk – „*Kone*“), pie tam dalībvalstīm saskaņā ar efektivitātes un līdzvērtības principiem ir pienākums nodrošināt efektīvu konkurences noteikumu piemērošanu un no tiem izrietošās prasības par zaudējumu atlīdzināšanu (BGH, KZR 25/ 14 nr. 37 ar turpmākiem pierādījumiem - *Lottoblock II* - juris). Jebkurā gadījumā šīs modalitātes ietver noteikumus par civilprocesuālajām prasībām faktu noskaidrošanai tiesā (sal. kopumā BGH, KZR 24/17 nr. 30; arī ģenerālvokāte Kokota, 2019. gada 29. jūlija secinājumi, C-435/ 18 nr. 44 – „*Otis*“ u.c./ Augšaustrijas zeme).

90

Var atstāt atklātu, vai BGH ir jāievēro tādā nozīmē, ka kvotu un klientu aizsardzības karteļa gadījumā, kā tas ir šajā gadījumā, trūkst notikumu gaitas tipiskuma, kas nepieciešams *prima facie* pierādījumu piemērošanai (BGH, KZR 24/17 nr. 31; tālāk BGH, KZR 26/17 = NZKart 2019., 101 nr. 57 — Dzelzceļa kartelis I; tāds pats formulējums arī KRZ 23/17, 25/17 un 27/17; ārkārtīgi kritisks pret ir Diseldorfas apgabaltiesas 2019. gada 23. janvāra spriedums VI-U [Kart] 18/17, NZKart 2019., 101, nr. 67 un tālāk; citādi acīmredzot vēl BGH, KZR 56/16 - Pelēkais cements II – nr. 30, 35 un tālāk). Jebkurā gadījumā šis novērtējums ir pakļauts kritikai, jo citētie spriedumi neatbilst daudzajiem pētījumiem par karteli ietekmi (sal. pierādījumi par

91

šādiem pētījumiem Inderst/Thomas, Kompensācija par karteļa pārkāpumiem, 2. izdevums, 89. lpp., daži no tiem ir ņemti vērā arī “Praktiskajā rokasgrāmatā zaudējumu apmēra noteikšanai prasībās par zaudējumu atlīdzināšanu saistībā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. vai 102. panta pārkāpumiem“, 50. lpp., nr. 139 un tālāk), kas konsekventi noved pie tā, ka neefektīvi karteļi ir izņēmums („Oxera“ pētījumā tie ir tikai 7% no visiem karteļiem, sal. arī ceļvedi, turpat), kas nepārprotami liecina drīzāk par tipiskumu. No otras puses, bez turpmāka pamatojuma šajā novērtējumā nav ņemts vērā fakts, ka pēc Direktīvas 2014/104/ES ar *GWB* 33.a panta jauno redakciju tika radīta juridiska prezumpcija, t.i., regulējums, kas sniedzas daudz tālāk par *prima facie* pierādījumiem un tās notikumu gaitas tipiskumu, kas skaidri atsaucās uz iepriekš atzītajiem tiesu prakses un zinātnes empīriskajiem principiem, tā ka likumdevējs paredz atbilstošu empīrisko principu laikam, kad jaunais regulējums stājas spēkā, nevarot atrast labu iemeslu, kāpēc šāds empīrisks princips jau iepriekš nebija ieviests.

b) 92

Tomēr, pat vispārēji ņemot vērā visus faktiskos aspektus un norādes, kas balstītas uz šeit izmantojamajiem *ZPO* 287. panta standartiem, ņemot vērā visus konkrētā gadījuma apstākļus, Palāta sākotnēji var uzskatīt, ka minētās iegādes bija aizliegtas vienošanās un ka prasītājam ir nodarīts zaudējums karteļa dēļ. Lai notiesātu tiesā, pietiek ar nepārprotami pārliecinošu varbūtību, kas balstīta uz droša pamata, ka zaudējumi ir nodarīti (sal. BGH, 2004. gada 18. marta spriedums IX ZR 255/00, NJW 2004., 1521, 1522; BGH, KZR 25/14 nr. 41 - Loterijas bloks II - juris).

aa) 94

Palātai vispirms bija jāņem vērā, ka, pat pamatojoties uz Vācijas Federālās Augstākās tiesas Pretkarteļa Senāta viedokli tādās lietās kā šī, kurā 6), 7) un 8) iegādes procesi nepārprotami iederas ar lēmumā noteiktās karteļa vienošanās laiku, vietu un būtību, tiek apstrīdēta faktiskā ar karteli saistīta zaudējuma rašanās prezumpcija, ko šobrīd vēl nevar precīzi noteikt.

Tas, ka 1. atbildētājs atsaucas uz to, ka viņš bija iesaistīts tikai reģionālos līgumos, nav pretrunā telpiskai pielāgošanai. Jo saskaņā ar Vācijas Federālā pretkarteļa biroja pamatā esošajiem secinājumiem kartelis ne tikai darbojās valsts mērogā, bet tajā konsekventi bija iesaistīts vismaz 3. un 5. atbildētājs, kas pats par sevi pamato pieņēmumu, ka karteļa ieinteresētības laikā visu sliežu ceļu virsbūves materiālu (sliedes, pārmijas) interesentu konkursi Vācijā bija iekļauti kartelī (paralēlā lietā arī Diseldorfas Augstākās apgabaltiesas 2018. gada 22. augusta spriedums VI-U (Kart) 1/17 nr. 99 un tālāk). Ja atsevišķā gadījumā iespēja ir bijusi kādam trešajam uzņēmumam, šajā gadījumā 1. atbildētajam pārējo atbildētāju vietā, tad pirmajā brīdī viss liecina, ka tas ir izdarīts saskaņā ar karteļa noteikumiem. Ciktāl 1. atbildētājs saņēma pasūtījumus iegādes procesos no 6) līdz 8), tas, apskatot lietas saprātīgi un objektīvi, ir tikai izpausme faktam, ka šis uzņēmums jebkurā gadījumā darbojās uzņēmējdarbības skartajā reģionā un līdz ar to arī saistībā ar šo darījumu bija iesaistīts kartelī (piemērojams arī iepriekš minētajā paralēlajā tiesvedībā Diseldorfas Augstākajā apgabaltiesā, turpat).

Atbildētāji nemin nekādus citus apstākļus, kas runātu pret šo laika, telpas un faktisko integrāciju, vismaz attiecībā uz iegādes procesiem 6) līdz 8), un tie nav arī citādā 97

veidā redzami.

bb) 98

99 Par labu karteļa līgumā iesaistītā uzņēmuma pasūtītājam - empīriskā apgalvojuma izpratnē - argumentē reāls pieņēmums, kas balstīts uz šāda notikuma lielu varbūtību. Tas liek pieņemt, ka karteļa ietvaros sasniegtās cenas vidēji ir augstākas nekā tās, kas būtu izveidotas bez pret konkurenci vērstas vienošanās (BGH, KZR 24/17 — Dzelzceļa kartelis II - nr. 40 - juris; sal. arī BGH, 1992. gada 8. janvāra spriedums 2 StR 102/91, BGHSt 38, 186, 194; BGH, 2005. gada 28. jūnija spriedums, KRB 2/05 - Berliner Transportbeton I; spriedums, datēts ar 26.02. 2013., KRB 20/12, BGHSt 58, 158 76. punkts - Pelēkā cementa kartelis I; BGH, KZR 56/16 nr. 35 - Pelēkā cementa kartelis II - juris). Tā kā kvotu un klientu aizsardzības karteļa, piemēram, šeit aplūkotā Dzelzceļa karteļa gadījumā saskaņā ar Vācijas Federālās Augstākās tiesas judikatūru empīriskajam teikumam ir spēcīga indikatīva ietekme uz cenu līmeni, kuru ietekmē karteļa vienošanās (sal. Federālā Augstākā tiesa, KZR 26/17 nr. 56 — Dzelzceļa kartelis I). Pēc BGH domām, šis pieņēmums kļūst arvien svarīgāks, jo ilgāk un ilgtspējīgāk tika praktizēts kartelis un jo lielāka ir iespējamība, ka tam ir bijusi ietekme uz cenu līmeni, kas ir izveidojies, likvidējot vai vismaz nopietni samazinot konkurenci konkursā (BGH, turpat, nr. 55 un tālāk; BGH, KRB 2/05 - Berliner Transportbeton I).

(a) 100

101 Kā jau minēts iepriekš, šo empīrisko principu atbalsta daudzi pētījumi. Ja paskatāmies tikai uz labi zināmo Oksera (Oxera) pētījumu (Oxera, 2009: Quantifying Antitrust Damages: Towards Non-binding Guidance for Courts), tas parāda, ka tikai 7% karteli ir neefektīvi. Taču, ja 93% ir efektīvi un tādējādi ietekmē cenu noteikšanu, tad no palātas viedokļa tas jau liecina par - nepārprotami - dominējošu varbūtību un līdz ar to attiecīgi spēcīgu empīrisko principu, kas ir īpaši svarīgi nepieciešamo individuālo gadījumu apsvērumu kontekstā ar vispārēju priekšstatu par visiem aspektiem. Pretēji paša kaitējuma apmēra pamatojumam (to noraida, piemēram, Dortmundes apgabaltiesa, 8 O 75/19, NZKart 2020, 450, nr. 52 ar tālākiem pierādījumiem – Sanitāro iekārtu kartelis (Sanitärkartell)) šajā novērtējumā var izmantot arī tādus metapētījumus kā Oxera. Jo ir acīmredzams, ka vispārīgi empīriskie principi ir balstīti uz vispārīgām empīriskām zināšanām, kas izpētītas un izteiktas šādos pētījumos.

b) 102

103 Šos empīriskos principus atbalsta arī fakts, ka - kā jau parādīts iepriekš - ES Komisija izmantoja šos rezultātus kā daļu no “Praktiskās rokasgrāmatas zaudējumu apmēra noteikšanai prasībās par zaudējumu atlīdzināšanu saistībā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. vai 102. panta pārkāpumiem” un to apstiprināja; pēc tam tas tika atspoguļots Zaudējumu prezumpcijā saskaņā ar Direktīvas par pretkarteļa zaudējumu atlīdzību (Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. novembra Direktīva 2014/104/ES) 17. panta 2. daļu.

(c) 104

105 Kā iepriekš norādīja Vācijas Federālā Augstākā tiesa, empīriskie principi iegūst

lielāku nozīmi divu aspektu dēļ, kas izriet no lēmumā konstatētajiem faktiem un ir jāiekļauj kopējā novērtējumā, proti, karteļa pastāvēšanas ilgums un tā augstais tirgus pārklājums.

Lēmumā tika konstatēts, ka kartelis pastāv jau vairāk nekā 10 gadus; 6., 7. un 8. iegāde ir aptuveni šī perioda vidū. Tas jau liecina, ka tam bija jābūt veiksmīgam, t.i., arī cenas ziņā efektīvam kartelim, jo no ekonomiskā viedokļa nebūtu bijusi jēga ne uzturēt šo karteli līdz šim brīdim, ne uzņemties tā atklāšanas risku, ja ieņēmumu pusē nebūtu reģistrēta atbilstoša karteļa atdeve. Tas, ka iegādes notika laikā, kad kartelis jau pastāvēja vairākus gadus, arī izslēdz jebkādas sākotnējās karteļa un tā izpildes grūtības, kas BGH raisīja šaubas par savu spriedumu saistībā ar Dzelzceļa karteli I (KZR 26/17 nr. 62), kas nepārprotami liecina par karteļa ieinteresētību saistībā ar trim iegādēm.

Saskaņā ar lēmumu par naudas sodu piemērošanu atbildētāji sasniedza aptuveni 90% tirgus pārklājumu. Pamatojoties uz Vācijas Federālā pretkartēļa biroja konstatējumiem, šis apstāklis ar saistošu spēku ir konstatēts arī šajā tiesvedībā. Augstākās tiesas judikatūrā ir atzīts, ka jau sasniegta 60% tirgus daļa ir pietiekama, lai pastāvētu faktiskais pieņēmums par karteļa radīto kaitējumu (Karlsruhes Augstākā apgabaltiesa, 2019. gada 10. aprīļa spriedums, 6 U. 126/17 Kart, NZKart 2019, 351); šim faktam šeit ir vēl lielāka nozīme.

(d) 108

Vēl viens kartēļa ieinteresētības aspekts trijos iegādes procesos un šādā veidā kartēļa dēļ radītie zaudējumi bija kartēļa laikā acīmredzami pastāvošais augstais disciplīnas līmenis. Šeit ir visas norādes uz to, ka cenas konsekvēti tika piedāvātas kartēļa cenu līmenī, jo, no vienas puses, pastāvošā kartēļa ar tā augsto tirgus pārklājuma līmeni dēļ nebija sagaidāma būtiska cenu konkurence un tāpēc nebija pamata no kartēļa izstāties. No otras puses, ievērojami zemākas cenas, ko atsevišķos gadījumos piedāvātu kāds kartēlists, būtu “uzkrītošas” pārējiem, proti, ja kartēlists, kurš tika izvēlēts līgumam, nebūtu saņēmis pasūtījumu. Taču izvēlētajam nebija absolūti nekāda pamata piedāvāt zem kartēļa cenas; šādu prasību atbildētāji nav izvirzījuši ne šajā tiesvedībā, ne - cik redzams - nevienā no daudzajām paralēlajām tiesvedībām. Turklāt palāta jau ir norādījusi citā kontekstā (Dortmundes apgabaltiesa, 2018. gada 27. jūnija spriedums 8 O 13/17 Kart, NZKart 2018., 328 nr. 60), ka individuālajam pakalpojumu sniedzējam ar pastāvošu kartēļa kvotu ir mazs stimulss samazināt savas cenas, jo ar cenu samazināšanu viņš tik un tā nevar iegūt papildu tirgus daļu, bet viņam ir lielākas iespējas paaugstināt cenas, jo viņš neriskē ar cenu paaugstināšanu zaudēt tirgus daļu saviem konkurentiem (līdzīgi kā Karlsruhes Augstākās apgabaltiesas 2013. gada 31. jūlija spriedums 6 U 51/12, nr. 55 - juris; arī Hannoveres apgabaltiesas spriedumi 18 O 405/14, nr. 67 un 18 O 8/17 nr. 76 - juris).

(e) 110

Tiktāl, ciktāl atbildētāji iebilda - tāpat kā paralēlajās lietās -, ka “sliežu” un “gulšņu” jomās tikušas noslēgtas ”skaidri izteiktas vienošanās” tikai attiecībā uz 10% līdz 15% no kopējā tirgus apjoma, tam arī nav nozīmes (sal. Karlsruhes Augstākā tiesa, norādītajā vietā). Jo īpaši ir pilnīgi acīmredzams, ka šajā kontekstā svarīgas ir ne tikai kartelistu “skaidri izteiktās” vienošanās; Saskaņā ar Federālā pretkartēļa biroja pamatā esošajiem konstatējumiem, tās lielākoties (vairs) nebija nepieciešamas, lai

karteli ievestu tirgū (Diseldorfas Augstākā apgabaltiesa, VI-U Kart 18/17, NZKart 2019, 157 – Dzelzceļa kartelis, nr. 97).

(f) 112

Ņemot to vērā, šajā vērtējumā nekas nemainās, ja atbildētāji atsaucas uz atšķirīgu atsevišķo vienošanos intensitāti, jo saskaņā ar lēmumu par naudas soda piemērošanu darbs vienmēr tika veikts ar vienu un to pašu pamata izpratni, salīdzināmu norisi un līdzīgu izpildi (sk. Lēmuma par naudas soda piemērošanu 6. lpp. un 13. punktu, pielikums K1) un kopumā augstu karteļa organizācijas līmeni (skatīt arī paralēlajā lietā Diseldorfas Augstākā apgabaltiesa, VI-U Kart 11/17, BeckRS 2018, 29966). 113

(g) 114

Uz lietu neattiecas arī atbildētāju paskaidrojumi, saskaņā ar kuriem karteļa vienošanās kalpojušas tikai ražošanas uzņēmumu vienmērīgai noslodzei. Šis iebildums jau pamatā neietekmē fundamentālo apsvērumu, ka karteļa vienošanās par “klientu aizsardzību” sniedza kartelistiem tādu cenu paaugstināšanas iespēju, kas funkcionējošā konkurencē tik lielā mērā nepastāv. Šī rīcības brīvība nav atkarīga no tā, vai atsevišķu kartelistu jaudas izmantošana ir jāapstiprina vai jānoraida. Jo, ja pārdošanas kvotas vai klienti tiek sadalīti starp konkurentiem, tipiskais uzņēmējs centīsies maksimāli palielināt savu peļņu; tam, ka cenu noteikšanas brīvība bez iemesla netiek izmantota, nav nozīmes. Principā tas ir spēkā pat tad, ja viens kartelists darbojas tuvu pie savas jaudas robežām. Arī šajā gadījumā kartelis regulāri ir iemesls attiecīgā uzņēmuma cenu paaugstināšanai; Karteļa dēļ, atšķirībā no funkcionējošas konkurences, tas var turpināt paaugstināt cenas pat pēc jaudas ierobežojumu sasniegšanas, nezaudējot tirgus daļu (Diseldorfas Augstākās apgabaltiesas 2018. gada 22. augusta spriedums VI-U (Kart) 1/17, NZKart 2018, 477 = WuW 2018, 541, nr. 116 ar tālākiem pierādījumiem - Dzelzceļa kartelis). To, vai būtu pamatots citāds vērtējums, ja visu kartelistu jaudas būtu pilnībā izmantotas attiecīgajos strīdīgo iegādes darījumu brīžos, var atstāt katra paša ziņā; šajā ziņā trūkst atbildētāja sniegtā faktiskā izklāsta. Starp citu, šis iebildums ir pamatoti noraidīts arī daudzās paralēlajās “Dzelzceļa karteļa kompleksa” lietās (sal. Diseldorfas Augstākā tiesa, VI U Kart 18/17 nr. 96 - juris; Karlsrūes Augstākās apgabaltiesas 2017. gada 10. marta spriedums, 6 U 58/15 (Kart); Minhenes Augstākās apgabaltiesas 2018. gada 8. marta spriedums 08.03.2018., U 3497/16 Kart, NZKart 2018, 230, nr. 78 – Dzelzceļa kartelis). 115

(h) 116

Arī atbildētāju “Dzelzceļa karteļa kompleksa” kontekstā regulāri izteiktie apgalvojumi, ka karteļa mērķi “tikai” uzlabot ražošanas jaudu izmantošanu, apstiprina fakts, ka pēc aizliegtās vienošanās atklāšanas daļa no šīm jaudām beidza pastāvēt un rezultātā cenas pieauga, nenoved pie cita novērtējuma (sal. arī BGH, KZR 26/17, nr. 58 - Dzelzceļa kartelis I). No vienas puses, iepriekš minētais apgalvojums neietekmē iepriekš minēto faktu, ka gadījumā, ja tiek sadalītas kvotas vai klienti, tipiskais uzņēmējs regulāri izmantos ar karteli saistīto cenu noteikšanas rīcības brīvību, lai paaugstinātu savas cenas neatkarīgi no jautājuma par to, vai viņa jaudas tiek izmantotas. Savukārt atbildētāji pēc aizliegtās vienošanās atklāšanas nav snieguši nekādus pamatotus faktus par šādu cenu paaugstināšanu. Ciktāl atbildētāji strīdīgajās iegādēs sūdzējās, ka šajā ziņā saņemtās cenas bija zemākas par dažu 117

prasītāja uzrādīto preču veidu vidējām cenām karteļa pastāvēšanas periodā un atsevišķos gadījumos arī periodā pēc karteļa pastāvēšanas, šis iebildumam neņem virsroku.

Šajā ziņā atbildētāji nevar iebilst pret prasītāja iegūto privāto eksperta atzinumu 118 (“IAW ekspertu atzinums”) (sk. arī Diseldorfas Augstākā apgabaltiesa, VI U Kart 1/17 nr. 128 ar tālākiem pierādījumiem- juris). Šis ziņojums, kuru kopumā pasūtīja gandrīz 50 sliežu ceļu virsbūves materiālu pircēji Vācijā, sākotnēji kalpoja nevis konkrēta (atsevišķa) zaudējuma noteikšanai, bet gan piemērota modeļa izstrādei, lai aprēķinātu vidējo ar karteli saistīto uzcelojumu un izmantot atzītas statistikas metodes, lai to novērtētu (sal. Diseldorfas Augstākā apgabaltiesa, norādītajā vietā, nr. 129). Turklāt šajā atzinumā ar produktu veidu kopsavilkumu (piemēram, “vignoles sliedes”, “rievotās sliedes”) ir norādītas tikai vidējās cenas, kas ietver plašu produktu klāstu, kas atšķiras pēc kvalitātes un aprīkojuma un kas arī tiek noteikts, pamatojoties uz statistiski svērtām individuālām cenām, un tās attiecas uz visu karteļa pastāvēšanas periodu aptuveni desmit gadu garumā. Protams, strīdīgo iegāžu skarto produktu individuālās cenas nav salīdzināmas ar vidējām cenām, kas noteiktas privātajā novērtējumā (skat. Diseldorfas Augstākās apgabaltiesas spriedumu, norādītajā vietā, nr.131). Visbeidzot, novērtējumā uzrādītās vidējās cenas ir aprēķinātas no piegādes darījumiem, ko kartelisti ir noslēguši kopumā ar 49 transporta uzņēmumiem, kas iepērk sliežu ceļu virsbūves materiālus, kas atrodas visā Vācijā. Ir acīmredzams, ka strīdīgo iepirkuma cenu faktiskai salīdzināšanai ar novērtējumā norādītajām vidējām cenām būtu nepieciešama lielā mērā viendabīga cenu struktūra visiem produktiem dažādos karteļa uzņēmumos un piegādes reģionos, par kuriem šeit nav ne faktiska izklāsta, ne citu norāžu (sal. ar sīkākiem paskaidrojumiem paralēlā lietā jau Diseldorfas Augstākajā tiesā, norādītajā vietā, nr. 137).

Nekas cits neizriet arī no atbildētāju iesniegtā privātā atzinuma (“Nera” atzinums; 119 šajā ziņā atsauce uz lietas 819. un turpmākajām lpp.). Saskaņā ar virsrakstu tas ir tikai “IAW atzinuma kritisks novērtējums” un tāpēc, protams, nav piemērots atšķirīgu secinājumu izdarīšanai, ja, kā tikko norādīts, saistībā ar šo jautājumu neko nevar balstīt uz IAW atzinumu. Turklāt nav redzams, ka šis privātais atzinums būtu balstīts uz pilnīgiem datiem un zināšanām, kas pasūtītājam bija pieejami. Jo atbildētājiem noteikti bija pārākas zināšanas par vienošanos saturu. Tomēr šīs zināšanas acīmredzot nevienā brīdī netika iekļautas novērtējumā; Piedevām “Nera” vērtējums sākas ar tiem pašiem statistikas un citiem apsvērumiem, kā jebkurš cits ziņojums bez īpašu zināšanu iekļaušanas. Tomēr vienas puses ziņojums nav nekas vairāk kā puses iesniegums; Saskaņā ar ZPO 138. panta 1. daļu tam ir jābūt “pilnīgam un patiesam”. Tomēr jau no paša sākuma šeit trūkst pilnīguma (sk. par vispārīgajām pamatojuma prasībām kartelistu iesniegumiem arī Berlīnes Palātas tiesas 2018. gada 28. jūnija spriedumu 2 U 13/14 Kart, NZKart 2018, 376 nr. 58 un tālāk un šajā virzienā kopumā arī *Kühnen*, NZKart 2019, 515, 520).

Neatkarīgi no šiem aspektiem salīdzinājums ar IAW atzinumā norādītajām vidējām 120 cenām, ko īpaši mēģināja veikt 1. un 2. atbildētājs, nav īpaši efektīvs, jo vidējās cenas atspoguļo ārkārtīgi ilgu novērošanas periodu, kas kopumā ir 13 gadi. Vidējais cenu līmenis iegādes procesos no 6) līdz 8), t.i., 2004. un 2005. gadā, paliek neskaidrs, un līdz ar to atbildētāji šajā sakarā nav iesnieguši nekādus pamatotus faktus izklāstus. Jo īpaši, ņemot vērā faktus un strīda stāvokli, nevar izslēgt, ka interesējošajos brīžos vidējais cenu līmenis bija ievērojami zemāks par iepriekš

minētajām vidējām cenām, kas nerada nekādas pamatotas šaubas par karteļa dēļ izraisītu cenu pieaugumu (tā pamatoti arī paralēlajā lietā Diseldorfas Augstākā apgabaltiesa 2018. gada 22. augusta spriedumā VI?U (Kart) 1/17 nr. 133 - jūris). Attiecīgi šis punkts visu aspektu un norāžu vispārējās izvērtēšanas ietvaros nerunā par labu atbildētājiem pret pieņemumu par karteļa radītiem zaudējumiem saistībā ar trim iegādēm.

(i) 121

Tam, ka 1. atbildētājs - arī paralēlajā tiesvedībā - norādīja, ka tika veiktas “plašas iekšējās izmeklēšanas”, taču “netika konstatētas nekādas norādes uz karteļa ierīcību”, nav nozīmes, jo kartelim ir gandrīz raksturīgi, ka vienošanās par tā pamatojumu un izpildi ir slepenas (arī Jēnas Augstākās apgabaltiesas 2017. gada 22. februāra spriedums 2 U 583/15 Kart, NZKart 2017, 540 = WuW 2017, 204 nr. 77 - Dzelzceļa kartelis). Lai izvairītos no kriminālsodiem vai administratīvām sankcijām, kartelisti cenšas vai nu neļaut izveidot iespējamus pierādījumus, kas varētu atklāt karteli, piemēram, rakstiskus dokumentus vai e-pasta korespondenci, vai arī, ja pastāv atklāšanas risks, tos iznīcināt vai turēt nepieejamus. Tas attiecas uz šo lietu vēl jo vairāk tādēļ, ka Vācijas Federālais pretkarteļa birojs ir izdarījis secinājumus par karteļa izpildi arī attiecībā uz nepastāvošu rakstisku saziņu starp kartelistiem, piemēram, telefonsarunu vai diskusiju grupu (sanāksmju) veidā (sal. viss Diseldorfas Augstākā apgabaltiesa, VI- U (kart) 1/17 nr. 110 ar tālākiem pierādījumiem). Ņemot vērā teikto, atbildētāji nav snieguši nekādu pamatotu izklāstu par to, kādi pasākumi bija pietiekami un nepieciešami, lai noskaidrotu, vai strīdīgais iegādes process bija karteļa ieinteresētība, kas bija jāapstiprina vai jāizslēdz, un konkrēti kādi tie bija, tas paliek viņu ziņā (arī paralēlajā lietā, Diseldorfas Augstākā apgabaltiesa, norādītajā vietā).

(j) 123

Visbeidzot, ciktāl citi aspekti šajā lietā un daudzās paralēlajās tiesvedībās, piemēram, tādu darījumu izslēgšana, kas ir mazāki par noteiktu apjomu vai līdzīgi, ir produktīvi atbildētāja pusei, tiem nav nozīmes attiecībā uz šajā gadījumā aktuālajiem iegādes procesiem un tie arī kopumā nav lietderīgi, kā piemēram, vairākkārt ir norādījis 1. Diseldorfas Augstākās apgabaltiesas Pretkarteļa Senāts (visu vietā: Diseldorfas Augstākā apgabaltiesa, norādītajā vietā).

(k) 125

Visbeidzot, tā kā visu pušu izvirzīto aspektu atkārtota visaptveroša izvērtēšana nenoved pie cita rezultāta, palāta šeit pamatā balstās uz faktisko pieņemumu par labu prasītājam par karteļa dēļ radītajiem zaudējumiem pēc būtības uz iegādēm 6) līdz 8) saskaņā ar ZPO 287. pantā noteikto nepieciešamo nodrošinājumu.

6. 127

Sakarā ar ciešo saikni starp to, “vai ir” zaudējumi un zaudējumu apmēru (tā skaidri norāda BGH, KZR 24/17 nr. 54 - Dzelzceļa kartelis II), pamatojoties uz šiem faktiskajiem aspektiem, vienlaikus paliek atvērts zaudējumu apmēra aplēses veids saskaņā ar ZPO 287. pantu.

- a) 129
- Šādi novērtējot zaudējumu apmēru, ir jāņem vērā šādi tiesību principi: 130
- Karteļa dalībnieka pienākumam atlīdzināt zaudējumus saskaņā ar *GWB* vecās redakcijas 33. panta 3. daļu ir jābalstās uz atlīdzināmo zaudējumu veidu un apjomu saskaņā ar vispārējiem civiltiesību principiem, t.i., saskaņā ar *BGB* 249. un turpmākajiem pantiem. Saskaņā ar *BGB* 249. panta 1. daļu kartēļa upuris ir nostādāms tādā pašā stāvoklī, kādā viņš būtu bijis bez konkurences pārkāpuma. Ciktāl - kā tas ir šī kartēļa gadījumā, bet regulāri arī citu kartēli dēļ radītiem finansiāliem zaudējumiem- atlīdzība natūrā nav iespējama, ir jāmaksā zaudējumu atlīdzība naudā saskaņā ar *BGB* 251. panta 1. daļu. Attiecīgi ir jāaizstāj starpība starp kartēļa cenu un fiktīvo konkurences cenu ("kontrafaktuālā cena"; kopumā *Kühnen*, NZKart 2019, 515, 516). Šajā gadījumā aizliegtās vienošanās radītais kaitējums ir nosakāms konkrēti, pamatojoties uz piegādes darījumiem, kas noslēgti ar aizliegtās vienošanās dalībniekiem. 131
- Šajā zaudējumu aprēķinā tiesai ir jāizmanto *ZPO* 287. panta 2. daļā sniegtā iespēja, t.i., aplēst nodarīto zaudējumu apmēru pēc brīvas pārliecības, ja visu attiecīgo apstākļu pilnīga noskaidrošana ir saistīta ar grūtībām, kas ir nesamērīgas pret prasījuma strīdīgās daļas nozīmi. Tas jau attiecas kopumā (nevis visu *Zöller-Greger*, *ZPO* 287. pants, Nr. 2, 6; arī uz visu *Kühnen*, NZKart 2019, 515, 516), un to atbalsta arī *GWB* vecās versijas 33. panta 3. daļas 3. teikums un precizēts *GWB* 33.a panta 3. daļas 1. punkts. 132
- Ja, kā šajā gadījumā, ir fundamentāli skaidrs, ka prasība pastāv, persona, kurai ir prasījuma tiesības, t.i., šajā gadījumā prasītājs, gūst labumu no *ZPO* 287. panta 1. daļas pierādīšanas vienkāršības attiecībā uz prasījuma summu saskaņā ar *ZPO* 287. panta 2. daļu. Pretstatā *ZPO* 286. panta 1. daļas stingrajām prasībām, tiesnesim, lai gūtu pārliecību, pietiek ar uz droša pamata balstītu varbūtību. Tāpat nav būtiski, ja prasītāja sniegtajā faktu izklāstā šādai tāmei ir nepilnības vai neskaidrības; tas jebkurā gadījumā nevar liegt personai saņemt jebkādu kompensāciju (skaidri *Kühnen*, norādītajā vietā). Šajā sakarā tiesnesim ir iespēja pēc saviem ieskatiem novērtēt, vai ir iespējama vismaz minimālās summas aplēse saskaņā ar *ZPO* 287. pantu; Šāds aprēķins ir izslēgts tikai tad, ja tam nav pilnīgi nekādu konkrētu pierādījumu, un tāpēc tas būtu patvaļīgs (BGH, 2014. gada 17. decembra spriedums VIII ZR 88/13, NJW 2015, 934 un tālāk ar turpmākām atsaucēm; *Kühnen*, norādītajā vietā). 133
- b) 134
- Kontrafaktuālā cena, kas nosakāma saskaņā ar *ZPO* 287. pantu, ir fiktīva cena, ko nevar noteikt, bet var aplēst tikai aptuveni, pamatojoties uz savienojošiem faktiem. Saskaņā ar pašreizējo tiesu prakses stāvokli (sal. BGH, 2018. gada 9. oktobra spriedums KRB 51/16, ar tālākām norādēm, NZKart 2019, 146 – Sašķidrinātā gāze I (Flüssiggas I)) var pielietot vairākas izmeklēšanas metodes, kuras tomēr kartēļa upuriem konsekvēti ir saistītas ar nopietniem neapšaubāmiem faktoriem un trūkumiem, un tāpēc daudzos gadījumos nešķiet pietiekami piemērotas, lai efektīvi īstenotu prasības par kartēļa radītajiem zaudējumiem, kā vēlas likumdevējs (pareizi *Kühnen*, norādītajā vietā). 135
- Piemēram, kā daļa no novērtējumiem kontrafaktuālās cenas noteikšanai regulāri tiek 136

veikta salīdzinošā tirgus analīze, kurā tiek ņemta vērā cenu attīstība īslaicīgi, faktiski vai ģeogrāfiski blakus tirgos, vai arī cenas, kas ir karteļa ieinteresētības tirgū laikā, kad nav karteļa (pirmskarteļa vai pēckarteļa) tas ir, laikā, kurā tiek izsludināts fiktīvs konkurss. Šajā gadījumā tas ir saistīts ar ievērojamām grūtībām un neskaidrībām, jo salīdzinošs tirgus ir piemērots kā sākumpunkts fiktīvas konkurētspējīgas cenas noteikšanai tikai tad, ja tajā nav karteli (uz to pamatoti norāda *Kühne*, NZKart 2019, 515, 517). Šeit to vairs nevar neapšaubāmi konstatēt, jo pats lēmums par naudas soda piemērošanu parāda (pielikuma K1 6. lpp., 3. zemsvītras piezīme), ka dažās Vācijas daļās karteļa līgumi ir spēkā kopš 1980. gadiem. Lai gan tas nav konstatējums, kas ir saistošs saskaņā ar *GWB* vecās redakcijas 33. panta ceturto daļu, tomēr palāta uzskata, ka šai informācijai ir liela nozīme, ciktāl nepārprotami nav pieejams ticams laika un telpas salīdzināšanas tirgus.

Turklāt šādas salīdzinošās tirgus analīzes ietvaros būtu jāņem vērā tirgus izmaiņas, piemēram, izejvielu cenu vai citu darbības izmaksu izmaiņas vai tirgus struktūras izmaiņas, kas notikušas starp pirmskarteļa periodu un karteļa periodu, kas izraisīja zaudējumus. Tomēr ģeogrāfiski vai faktiski blakus esošo tirgu struktūras (tirgus dalībnieku skaits un nozīme, konkurences intensitāte tirgū, tiesiskie vai faktiskie tirgus apstākļi) var tik būtiski atšķirties no tirgus, kurā pastāv karteļa ieinteresētība, ka cenu attīstība šajos tirgos neļauj izdarīt pamatotus secinājumus par fiktīvu konkurences cenu (sk. par attiecīgajām problēmām arī Berlīnes Palātas tiesas 2009. gada 1. oktobra spriedumu 2 U 10/03 Kart Tz 74 - Transporta betons - juris). Konkrētajā gadījumā šie aspekti nav būtiski, jo nav piemērota salīdzināšanas tirgus. Tomēr tas parāda, cik laikietilpīgs un dārgs izmeklēšanas darbs parasti ir prasītājam, apskatot salīdzināmus tirgus (par to un kopumā par tirgus salīdzināšanas praktisko pielietojamību sk. *Kühnen*, norādītajā vietā). Šie centieni regulāri ne tikai attur karteļa upurus ar mazākiem zaudējumiem no prasību par zaudējumu atlīdzināšanu iesniegšanas, bet nepārprotami traucē Vācijas likumdevēja īstenoto karteļa radīto zaudējumu atlīdzināšanas vispārējo preventīvo mērķi - atturēt uzņēmumus no konkurences tiesību pārkāpumu izdarīšanas (sal. Bundestāga iespieddarbi 15/ 3640, 2. lpp., 35. lpp. un tālāk, 43., 54. lpp.) (tāpat arī *Kühnen*, norādītajā vietā).

Tāpat nav lietderīga arī konkurētspējīgās cenas noteikšanas procedūra, kas, iespējams, pastāvētu bez karteļa, izmantojot izmaksu salīdzinājumu, pamatojoties uz cenu noteikšanas faktoru pārbaudi. Cenu aprēķins un cenu noteikšanas faktori, uz kuriem tas ir balstīts, ir pakļauti slepenai konkurencei (tā pamatoti arī *Kühnen*, NZKart 2019, 515, 518). Ne klientam, kurš cietis no karteļa ietekmes, ne ekspertam, kuram tiesa, iespējams, ir uzdevusi noskaidrot turpmākus saistītos faktus, nav attiecīgu zināšanu vai iespējas tās iegūt ar pamatotu un saprātīgu piepūli. Tāpēc uz izmaksām balstītā salīdzināšanas metode praktiski nav piemērota karteļa dēļ radītu zaudējumu noteikšanai (sal. *Kühnen*, norādītajā vietā). To nemaina arī Federālās tiesas judikatūra par ļaunprātīgas izmantošanas pierādīšanu, izmantojot izmaksu kontroli (sal. *Kühnen*, norādītajā vietā). Saskaņā ar to prasītājam nav jāuzrāda prasītās normas adresāta aprēķins ar visiem cenu noteikšanas faktoriem. Atsevišķi cenu noteikšanas faktori var kļūt nozīmīgi, lai pierādītu ļaunprātīgu izmantošanu, no kā var pieņemt, ka uz to pamata aprēķinātās cenas nevar piemērot efektīvā konkurencē tirgū; Tas savukārt var norādīt uz ļaunprātīgi pārmērīgu cenu, kas savukārt rada sekundāru pierādīšanas pienākumu atbildētājam (visu vietā BGH, 2019. gada 9. jūlija spriedums KZR 110/18, ar tālākām atsaucēm). Šāda izmaksu kontrole nav pietiekama, lai noteiktu fiktīvu konkurences cenu, jo cena, kas būtu izveidojusies konkursā, netiek noteikta, pamatojoties uz individuāliem, bet tikai no

visiem cenu ietekmējošiem faktoriem (pamatoti *Kühnen*, norādītajā vietā).

Visbeidzot, ir izslēgta arī tirgus iekšējās salīdzinošās analīzes procedūra, izmantojot 139
cenu datus no kartelam nepiederošām personām. Saskaņā ar BGH (2018. gada 9.
oktobra spriedums KRB 51/16, NZKart 2019, 146 - Sašķidrinātā gāze I - ar tālākiem
pierādījumiem) šī noteikšanas metode ir pakļauta lielām novērtējuma nenoteiktībām
un labākajā gadījumā to var piemērot pakārtoti. Pat ja – saskaņā ar BGH – klientu
aizsardzības kartelī principā ir saprotams, ka bez pārkāpuma kartelistu cenas būtu
pietuvinājušās kartelam nepiederošo personu zemākajām cenām, jo bez karteļa
aizsargājošās ietekmes konkurences spiediens uz kartelistiem būtu palielinājies, kas
liecina par (hipotētisku) cenu līmeņa samazinājumu, hipotētiskās cenu attīstības
kvantitatīva noteikšana ir sarežģīta. Pēc BGH domām, šī metode nepieder pie
vispārāptītām ekonomiskās novērtēšanas metodēm, jo, piemēram, ir sagaidāma
karteļa ietekme uz kartelam nepiederošo personu cenu noteikšanu (tā sauktais cenu
jumta efekts). Parasti priekšroka dodama salīdzinoša tirgus bez karteļa vai uz
izmaksām balstīta salīdzinājuma apsvēršanai, un tirgus iekšējā salīdzinošā analīze ir
iespējama tikai tad, ja karteļa tiesa izskaidro, detalizēti analizē un sprieduma
pamatojumā norāda metodes piemērotību konkrētajā gadījumā un analizē arī tās
vājos punktus konkrētajā gadījumā un nepieciešamību veikt korekcijas iespējamās
sistemātiskās aplēses kļūdu dēļ (BGH, norādītajā vietā). Šīs Federālās tiesas
judikatūrā formulētās atrunas pret tirgus iekšējās salīdzinošās analīzes piemērošanu
ne tikai attaisno ļoti ievērojamu un bieži vien pārmērīgu tiesāšanās risku karteļa dēļ
zaudējumus cietušajam prasītājam (kā *Kühnen*, norādītajā vietā), bet parāda, ka
metodi vispār nevar aplūkot tādos gadījumos kā šis, kurā tiek veiktas darbības arī no
cenu jumta iepirkumiem. Ievērojot prasītāja apgalvojumu, nav nevienas piemērotas
datu kopas, kuru kartelis neietekmētu. Jau šī iemesla dēļ no prasītāja, kuram ir
paskaidrošanas un pierādījumu pienākums, nevar prasīt paskaidrot vai sniegt
pierādījumus pēc šīs metodes, jo viņa apgalvojums, ka pastāv - arī - cenu jumts,
acīmredzami novestu pie absurda.

Galu galā aprakstīto iemeslu dēļ neviena no dominējošajām metodēm nav piemērota 140
zaudējumu novērtējuma atbalstam šajā konkrētajā gadījumā. Turklāt ir arī aspekts,
kas saistīts ar labi zināmajām ļoti augstajām izmaksām, lai šajā kontekstā saņemtu
eksperta novērtējumu, lai pilnībā noskaidrotu visus attiecīgos apstākļus (regulāri
vismaz zema sešciparu summa, sal. *Weitbrecht*, WuW 2015, 959, 968 un *Thiede*,
Eiropas Biznesa tiesību žurnāls EuZW 2020, 279, 285), ko apliecina IAW atzinuma
izmaksas konkrētajā procedūrā un kas ir pieskaitāmas pārējo klientu izdevumiem).
Pat ja kāda no aprakstītajām metodēm šajā lietā vispār varētu novest pie panākumiem
un būtu saņemams eksperta atzinums, pamatojoties uz šo metodi, ar to saistītās pūles
un izmaksas, ņemot vērā prasības summu, kas vēl nav izskatīta pēc tam, kad ir
noslēgtas dažādas izlīguma deklarācijas, būtu nesamērīgas ar joprojām strīdīgās
prasības daļas nozīmīgumu ZPO 287. panta 2. daļas izpratnē.

c) 141

Līdz ar to šeit ir nepieciešama alternatīva fiktīvas konkursa cenas noteikšanai. 142

Saskaņā ar uzskatu, kas kļūst arvien populārāks (*Kühnen*, NZKart 2019, 515 un 143
tālāk), kuram palāta piekrīt, strīdīgās karteļa vienošanās veids, saturs un apjoms, kā
arī tā īstenošanas detaļas var nodrošināt pietiekamus sākumpunktus, lai novērtētu ar
karteli saistīto uzcenojumu, kā arī vispārēju skatījumu uz citiem faktiskajiem

aspektiem. Tas būtu spēkā pat tad, ja ir runa par kādu citu izmeklēšanas metodi (jo īpaši salīdzinošo tirgus analīzi), ja vien karteļa vienošanās un tās īstenošanas apstākļi ir piemēroti kā savienojšie fakti ar karteli saistītā uzcenojuma aplēsei saskaņā ar ZPO 287. panta 2. daļu (skat. pamatoti *Kühnen*, NZKart 2019, 515, 519). Tas vēl jo vairāk attiecas uz gadījumiem, kad, kā tas ir šeit, lietas īpašo apstākļu dēļ parasto metožu piemērošana neizdodas vai par to ir nopietnas šaubas. To apstiprina arī fakts, ka 9. *GWB* grozījumos likumdevējs to ir atstājis pie atsauces uz ZPO 287. pantu *GWB* 33.a panta 3. punkta 2. teikumā, apvienojumā ar lūgumu tiesu iestādēm pierādīt “drosmi novērtēt” (saskaņā ar *Dr. Jungbluth*, kurš ir atbildīgs par Direktīvas par pretkartelja zaudējumu atlīdzību - 2014/104/ES - ieviešanu Korporatīvo tiesību forumā Diseldorfā 2016, saskaņā ar *Pipoh*, Foruma ziņojums, NZKart 2016, 226).

Visu attiecīgo faktisko aspektu kopskats liecina, ka minimālais kaitējums, kas aplēšams saskaņā ar ZPO 287. pantu, ir ar karteli saistītais uzcenojums 15% apmērā no neto cenas par katru no 6) līdz 8. iegādes procesiem. 144

d) 145

To darot, palāta vadījās pēc šādiem apsvērumiem: 146

Kā jau tika paskaidrots iepriekš saistībā ar jautājumu par kartelja ieinteresētību un zaudējumu rašanos, tas ir balstīts uz pieredzi, ka kartelisti slēdz nelikumīgas pret konkurenci vērstas vienošanās tieši tāpēc, ka viņi sagaida, ka to īstenošana būs ekonomiski veiksmīga, ko viņi nedarītu, ja uzskatītu, ka varētu to sasniegt bez aizliegtās uzvedības koordinācijas. Tas ir jāpiemēro, jo kartelja izveidošana un prakse kopumā un jo īpaši pašreizējos faktos ir saistīta ar ievērojamām reālām pūlēm (uz to norāda arī Berlīnes Palātas tiesa, 2 U 10/03 Kart nr. 74 - Transporta betons - juris). Informācijas atklāšanas gadījumā pastāv arī ārkārtīgi bargu naudas sodu risks; risks, par kuru kartelisti ne tikai vispārīgi zina kartelja uzturēšanas laikā, bet kas arī lielā mērā ir īstenojies šajā lietā (sk. arī *Kühnen*, NZKart 2019, 515, 518). 147

Tāpat kā cenu karteļi, arī vienošanās par klientu aizsardzību un kvotām šajā lietā kalpo kartelistu peļņas palielināšanai, jo šeit tiek izmantoti arī tipiski mehānismi, kas ļauj noteikt kartelja uzcenojumu. Uzņēmumam, kuram kartelī ir piešķirta noteikta pārdošanas kvota, nav jāiestājas pret konkurentiem vai tikai ļoti ierobežotā apmērā; ierobežotās konkurences dēļ tam parasti nav jāuztraucas par klientu zaudēšanu, ja tas paaugstinās cenu. Pamatojoties uz komerciāli saprātīgu rīcību, kartelī iesaistītie uzņēmumi izmantos kvotu kartelja piedāvāto cenu noteikšanas iespēju, lai palielinātu peļņu un pēc iespējas paaugstinātu cenas (arī Berlīnes Palātas tiesa, norādītajā vietā, nr. 41). Šis ar karteli saistītais cenu pieaugums ir jo ticamāks, jo ilgāk un noturīgāk kartelis tiek praktizēts (sal. *Kühnen*, norādītajā vietā). 148

Līdz ar to svarīgs faktors, kas šajā lietā ir jāņem vērā, ir aizliegtās vienošanās ilgums kopumā, kas atspoguļo aizliegtās vienošanās mehānismu stabilitāti un darbību. Jāņem vērā arī tas, ka kartelis attiecīgās iegādes brīdī jau darbojās vairākus gadus, kas pārlicinoši liek domāt, ka tai bija jābūt auglīgai kartelja fāzei tieši tāpēc, ka pēc tam tas pastāvēja vēl daudzus gadus un atnesa tajā iesaistītajiem atzīstamu vispārēju labklājību. Šie aspekti vien liecina, ka kartelja uzcenojums noteikti nebija tikai daži procenti. 149

Jāpieskaita arī lielais tirgus pārklājums, kas pārsniedz 90%, kas karteļa paspārnē 150 spēja radīt tirgus varu, kam bija jānodrošina uzņēmumiem liela rīcības brīvība cenu ziņā. Acīmredzot uzņēmumi varēja noteikt un pārvaldīt cenas, kā tas ir iespējams vispārējo ekonomisko noteikumu ietvaros, kas attiecas arī uz kartelistu (robežlietderība utt.), un apstākli, ka klientiem, protams, nedrīkstēja ļaut kļūt aizdomīgiem pārmērīgu cenu dēļ.

Aprēķinot cenu pieauguma apmēru, bija arī jāņem vērā, ka kartelī iesaistītajiem 151 uzņēmumiem bija jābūt komerciāli saprātīgiem, lai pieņemtu ievērojamo soda naudas risku, kas saistīts ar karteļa atklāšanu, un no tā izrietošo zaudējumu segšanas risku (t.sk. procentus un juridiskās izmaksas), un to varēja pieņemt, ja iespējamā papildu peļņa no ar karteli saistītā cenu pieauguma bija saprātīgā proporcijā ar minētajiem riskiem (uz to skaidri norāda Berlīnes Palātas tiesa, norādītajā vietā, nr. 74). Tas arī parāda, ka var pilnībā izslēgt iespēju, ka uzņēmumi darbotos kartelī, lai paaugstinātu konkurētspējīgo cenu tikai par ļoti nenoīmīgu procentpunktu, it īpaši ilgstoša, t.i., pēc būtības veiksmīga karteļa, kāds ir tagadējais, gadījumā. Arguments kļūst svarīgāks, jo ilgāk un ilgtspējīgāk tiek praktizēta karteļa vienošanās (uz to pareizi norāda *Kühnen*, norādītajā vietā), kas, kā parādīts, bija arī šajā gadījumā.

Turklāt ir taisnība, ka, jo ilgāk, organizētāk un disciplinētāk darbojas kartelis, jo 152 ilgtspējīgāk un efektīvāk tiek ierobežota konkurence un jo lielāks ir karteļa iegūto cenu pieauguma vēriens (uz to norāda arī *Kühnen*, NZKart 2019, 515, 519). Kā jau minēts iepriekš, lēmumā aprakstītās karteļa organizatoriskās un darbības struktūras dēļ viss liecina par kartelistu augsta līmeņa disciplīnu. Trīs līdz četrus gadus pēc karteļa sākuma var ne tikai pieņemt, ka kartelis bija, tā sakot, stabilā stāvoklī. Tā kā konkursu slēgšanas tiesības bieži vien bija par pamatu līgumu slēgšanai, pārējie dalībnieki acīmredzot būtu pamanījuši, ja nebūtu ievērota karteļa disciplīna, jo tad līgumu būtu saņēmis kāds cits, nevis iecerētais, kas diez vai varētu palikt slēpts un noteikti būtu bijis nepieciešams kārtējās sanāksmēs to paskaidrot. Turklāt iepriekš teiktā dēļ nevar pieņemt, ka potenciālais kartelists, kuram bija jāsaņem pasūtījums, bez nepieciešamības būtu piedāvājis zemāku par sasniedzamo karteļa cenu. Arī atbildētāju puse nav izvirzījusi nekādu šāda veida pamatojumu.

Vēl viens arguments par labu ne tikai nedaudz paaugstinātai karteļa cenai ir tas, ka 153 karteļa rezultātā cenu paaugstināšanas iespējas nosaka arī tirgus otrajā pusē pieejamās alternatīvas. Ja ir alternatīvas pieprasījuma apmierināšanai, ar karteļiem saistītās cenu paaugstināšanas iespējas būs ierobežotas; ja pircējiem ir jāiepērk no kartelī iesaistītajiem uzņēmumiem, lai segtu savas vajadzības, tas dod karteļam lielākas iespējas cenu paaugstināšanai (par to arī *Kühnen*, norādītajā vietā). Ņemot vērā preces, uz kurām attiecas kartelis, nav acīmredzamu aizstājējpreču, uz kurām pircēji būtu varējuši pāriet, kā arī, ņemot vērā karteļa tirgus pārklājumu, gandrīz nav konkurentu, kas neietilpst kartelī, pie kā pircēji būtu varējuši vērsties, it īpaši tad jāuzdod arī jautājums, vai vajadzīgās kvalitātes preces vispār varēja iegūt ārpus ģeogrāfiskā tirgus.

Lai gan parasti ir jāņem vērā tirgus otras puses jutīgums pret cenām (*Kühnen*, 154 norādītajā vietā), šeit tas nav jāņem vērā, jo piedāvājumiem vajadzētu radīt konkurētspējīgu cenu, tādēļ uzņēmuma iekšēja cenu atbilstības kontrole, pamatojoties uz cenu noteikšanas veidu, pircējam bija iespējama tikai ierobežotā mērā.

Tādējādi kopumā ir taisnība, ka šajā gadījumā kartelī iesaistītajiem uzņēmumiem 155

atbilstoši komerciālajam saprātam bija jāizmanto cenu palielināšanas iespējas, cik vien iespējams pārkāpjot pretkarteļa likumu (sk. arī Diseldorfas Augstākās apgabaltiesas 2018. gada 22. augusta spriedums VI-U Kart 1/17, NZKart 2018, 478. un turpmāk - Dzelzceļa kartelis; *Kühnen*, norādītajā vietā). Īpašu apstākļu, kas liecinātu par mērenu cenu pieaugumu, praktiski nav.

e) 156

Kā minēts iepriekš, palāta ir aplēsusi konkrēto vērtību vismaz 15% apmērā no ar karteli saistītā uzcenojuma. 157

Svarīgs atbalsta punkts šo minimālo zaudējumu aplēsei izrietēja no pašiem faktiem tādas pašas summas vērtības veidā, kas nostiprināta iegādes procesa 8) vispārīgajos noteikumos un nosacījumos. 158

15% pieņēmums ir saistīts ar objektīvu vērtību, jo kartelī iesaistītais līgumpartneris ar nolūku iegādes darījuma ietvaros pārkāpt pretkarteļa likumu un, iespējams, zaudējot norunāto līgumsodu 15% apmērā atklāšanas gadījumā, apzinās risku, ka būs jāmaksā zaudējumu atlīdzība šādā apmērā. Ekonomiski domājošas līgumslēdzējas puses, piemēram, atbildētāji, riskēs tikai tad, ja karteļa paredzamā peļņa atbilst šīm draudošajām briesmām. Tāpēc šo vērtību var uzskatīt par minimālo vērtību. 159

No palātas viedokļa šķiet, ka karteļa uzcenojums 15% apmērā arī spēj atspoguļot iepriekš detalizēti izklāstītos aspektus un mērķus un, ņemot vērā karteļa pastāvēšanas perioda ilgumu, iegādes brīdī nosegt šeit riskus. Uzcenojums ir mērens arī tiktāl, ciktāl nevar pieņemt, ka pircējiem uzreiz varētu rasties aizdomas par krasi paaugstinātām cenām; tas ir apstāklis, kas rada šaubas par IAW? atzinumā doto vērtību 30,3% apmērā rievoto sliekšņu jomā. 160

Šī iemesla dēļ vien prasītāja prasītā vērtība 30,3% jeb 17% apmērā šeit bija jāatstāj otrajā plānā. Turklāt, ņemot vērā iepriekš minētās IAW atzinumā esošās nepilnības, tajā minētās vērtības, kas galu galā atspoguļo tikai visu karteļa darbības periodu un reģionu vidējo rādītāju, nevarēja izmantot konkrētajiem atsevišķiem gadījumiem. Arī atbildētāju iesniegto ekspertīzes slēdzienu minēto iemeslu dēļ nevarēja ņemt vērā. Tā vietā palātai bija derīga un objektīva minimālā vērtība, lai atsauktos uz konkrētajiem gadījumiem. 161

f) 162

Šī (minimālā) vērtība arī citādi ir ticama. 163

Tā ir - šajā ziņā, protams, ņemtas vērā arī atbildētāju pamatotās bažas – nedaudz zem zināmo pētījumu mediānas vidējās vērtības (sal. *Inderst/Thomas*, Zaudējumu atlīdzība karteli gadījumos, 2. izd., 89. lpp. un par to iesniegto prasītāja prezentāciju 1153. lpp.) un tā nenostāda atbildētāju pusi neizdevīga pozīcijā. Taču būtiski pārsniegt vērtību nebija pamata, jo dzelzceļu operatori jau gadu desmitiem iegādājās virsbūves materiālus un līdz ar to viņiem dabiski bija zināma izpratne par tirgu, cenām un līdz ar to piemita arī cenu jutīgums, kas būtu licis pamanīt uzkrītoši pārmērīgus uzcenojumus. 164

Turklāt vērtība precīzi atbilst citu karteli uzcenojumu mediānai, kas konstatēta 165

Eiropas tiesu spriedumos (sal. pierādījumi lietā *Laborde*, Cartel damages actions in Europe: How courts have been assessment of carte overcharges [2019. gada izd.] 5. lpp. un tālāk, statistiku, kas balsta šeit pieņemto vērtību: Rengier, Cartel Damages Actions in German Courts, Journal of European Competition Law & Practice, 11. sējums, 1.–2. izdevums, 2020. gada janvāris–februāris, 72. lpp. un turpmāk) (piem., Juzgado de lo Mercantil Nr. 1 de Pontevedra, 2019. gada 30. augusta spriedums ECLI: ES:JMPO :2019:975, FD zemsvēitras piezīme 4 un Juzgado de lo Mercantil Nr. 1 de Pontevedra, 2019. gada 10. septembra spriedums ECLI: ES:JMPO:2019:976, FD zemsvēitras piezīme 4).

Šo vērtību, kuru objektīvi var atvasināt no lietas faktiem, šeit varētu ņemt par pamatu 166 minimālajiem zaudējumiem.

7. 167

Nebija arī pamata sniegt pierādījumus šeit veiktā novērtējuma atbalstam, iegūstot 168 papildus eksperta atzinumu.

Šajā sakarā vispirms ir jāatsaucas uz iepriekš minētajiem apgalvojumiem par saistību 169 starp šeit izmantoto metodi un ekspertu ziņojumos izmantotajām metodēm (sk. arī *Kühnen*, NZKart 2019, 515, 518).

Turklāt Federālās Augstākās tiesas Pretkarteļa Senāts paziņoja, ka, lai veiktu 170 vispārējo novērtējumu saskaņā ar ZPO 287. pantu, iespējams, būs jāņem vērā eksperta atzinumi. Saskaņā ar ZPO 287. panta 1. daļas 2. teikumu tiesnesis ir brīvāks jautājumā par eksperta atzinuma saņemšanu, nekā par faktu noteikšanu saskaņā ar ZPO 286. pantu (tā tieši BGH, KZR 24/17 nr. 46 un tālāk), jo ZPO 287. pants ierobežo prasību izsmelt pierādījumu iegūšanas pieteikumus, tādējādi tiesai nav saistoši pieteikumi par pierādījumiem (BGH, norādītajā vietā, jau iepriekš BGH, 1990. gada 9. oktobra spriedums VI ZR 291/89, NJW 1991, 1412, 1413). Tāpēc atšķirībā no ZPO 286. paragrāfa 1. daļas prasībām tiesnesis var atturēties no papildu pierādījumu iegūšanas, ja viņa rīcībā jau ir pietiekams pamatojums iespējamības spriedumam (BGH, norādītajā vietā, jau iepriekš BGH, 1996. gada 13. jūnija spriedums IX ZR 233/95, NJW 1996, 2501, 2502). Vienmēr jāatzīmē, ka (pret)pierādījumus par galveno faktu nedrīkst ignorēt, pamatojoties uz indikatīvu faktu novērtējumu, pat piemērojot ZPO 287. panta 1. daļas 2. teikuma standartus (sal. BGH, KZR 24 /17 nr. 37; BGH, 2006. gada 7. decembra spriedums IX ZR 173/03, NJW-RR 2007, 500, 10. punkts; 2013. gada 6. jūnija spriedums IX ZR 204/12, NJW 2013, 2345. 17. punkts). Tomēr šajā kontekstā diez vai tiks ņemts vērā tiešs galvenā fakta vai tā pretējais pierādījums (kā tieši BGH, KZR 24/17 nr. 37 paralēlas Dzelzceļa karteļa lietas kontekstā). Proti, šādus pierādījumus nesniedz fakts, ka tiek piedāvāti ekspertu pierādījumi par zaudējumu rašanos vai to neesamību. Jo arī uz jautājumu, vai atbildētāja prasītā cena atbilda hipotētiskai tirgus cenai, kas būtu radusies bez karteļa vienošanās, eksperts varēs atbildēt, tikai, pamatojoties uz eksperta vērtējumu par dotajiem saistošajiem faktiem un uz to balstītu secinājumu par galveno faktu no pieejamajiem pierādījumiem (Federālā tiesa, norādītajā vietā).

Drīzāk — kā tas notika šeit — savienojšie fakti, kas nepieciešami zaudējumu 171 novērtējumam saskaņā ar ZPO 287. panta 2. daļu, proti, konkrētie vienošanās apstākļi un tās īstenošana, parasti jau ir atrodami lēmumā par naudas soda piemērošanu (kā skaidri jau *Kühnen*, NZKart 2019, 515, 519 un tālāk). Ja – kā šeit –

sīkāk kartēļa vienošanās un tās īstenošanas apstākļi ir piemēroti kā savienojšie fakti ar karteli saistītā uzcenojuma aplēsei saskaņā ar ZPO 287. panta 2. daļu, šāda veida uzcenojuma noteikšana ir pieejama tiesai neatkarīgi no tā, vai var tikt izmantota cita noteikšanas metode (jo īpaši salīdzinošā tirgus analīze) (sal. arī *Kühnen*, NZKart 2019, 515, 520 un iepriekš minētos komentārus). Tā kā zaudējumu aplēses priekšnoteikums ir tikai piemērotu un nevis vislabāko iespējamo savienojšo faktu esamība (*Kühnen*, norādītajā vietā). Tas ir spēkā vēl jo vairāk, ja, kā paskaidrots iepriekš, galvenās atzītās izmeklēšanas metodes lietas konkrēto faktu dēļ būs neveiksmīgas, un līdz ar to eksperta atzinuma saņemšana diez vai jebkurā gadījumā var sniegt papildu zināšanas; šis aspekts ir ļoti skaidri dokumentēts pušu iesniegtajos viedokļos, kas, kā arī parādīts, bija neadekvāti.

Vienlaikus šī procedūra pilnībā aizsargā kartelī iesaistīto uzņēmumu legītīmās bažas un intereses. Izmantojot šo pieeju, viņi parasti var ne tikai neitralizēt saistītos faktus, kas sniegti, lai novērtētu zaudējumus, bet arī novērst pārmērīga kartēļa radītā kaitējuma aplēses, saprotami atklājot kartēļa faktiski realizēto uzcenojumu (tā pareizi *Kühnen*, norādītajā vietā un Berlīnes Palātas tiesas lieta 2 U 10/03 Kart nr. 76; nepieņemšanas apelācija par šo lēmumu tika noraidīta, sk. BGH, 2010. gada 8. jūnija spriedums KZR 45/09). Palāta 2019. gada 6. novembra atsauces spriedumā atsaucās uz iespēju noteikt uzcenojumu, atsaucoties uz attiecīgajām zinātniskās literatūras rindkopām, par to pamatotā veidā nesniedzot sīkāku izklāstu. 172

8. 173

Tādējādi iegādes procesiem no 6) līdz 8) ar karteli saistīto uzcenojumu 15% apmērā var pieņemt kā minimālo kaitējumu, kas jānovērtē saskaņā ar ZPO 287. pantu. 174

Tā kā prasītājs attiecībā uz iegādes procesu 8) ir skaidri norādījis, ka primāri vēlas balstīties uz vērtību, ko var brīvi noteikt, ņemot vērā paša no atzinuma ņemto novērtējumu, un tikai sekundāri no savu vispārīgo noteikumu līgumsoda klauzulas, un palāta šajā ziņā arī šī iegādes procesa kontekstā veica novērtējumu saskaņā ar ZPO 287. pantu, pārējie aspekti, par kuriem puses strīdējās attiecībā uz klauzulas piemērojamību un efektivitāti, šeit nebija aktuāli. 175

Līdz ar to 6) iegādes procesam nodarītā kaitējuma apmērs ir 16 726,66 eiro, pamatojoties uz neto summu 111 511,08 eiro, un izmantojot aprēķināto kartēļa uzcenojumu 15% apmērā. 176

Pamatojoties uz neto summu 44 562,60 eiro, iegādes procesam 7) kaitējuma apmērs ir 6 684,39 eiro. 177

Iegādes procesā 8) ir runa par neto summām 166 960 eiro un 92 897 eiro. No pēdējās pozīcijas ir jāatskaita EUR 2357,00 neto par sliežu karkasiem, jo atbildētājs pamatoti sūdzējās (sal. lietas materiālu 238. lpp.), ka nav skaidrs, cik lielā mērā uz sliežu karkasiem attiecas kartēļa līgumi. Līdz ar to ir jāreķinās ar kopējo neto summu 257 500 eiro apmērā, kā rezultātā nodarīti zaudējumi 38 625 eiro apmērā. 178

9. 179

Ciktāl atbildētāji 1. un 2. apstrīd XXX1 veikto rēķinu apmaksu ar punktu par “it kā samaksāto cenu”, kas dažādi izmantots viņu aizstāvības rakstā (piemēram, lietas 180

materiālu 329. lpp.), tas joprojām ir neveiksmīgs.

Ciktāl ir paredzēta apstrīdēšana, balstoties uz nezināšanu ZPO 138. panta 4. daļas 181 izpratnē, tam nav procesuālas nozīmes, jo jautājums par rēķina(-u) apmaksu ir pirmā atbildētāja kā līguma partnera uztveres priekšmets, par kuru dēļ piederības grupai ir atbildīgs arī 2. atbildētājs. Arī to nevar izņēmuma kārtā uzskatīt par procesuāli pieļaujamu apstrīdēšanu, “balstoties uz nezināšanu”, kā tas tika darīts arī paralēlajās lietās (sk. Diseldorfas Augstākās apgabaltiesas spriedumu VI U Kart 1/17 nr. 165), jo īpaši tāpēc, ka netika sniegts neviens pamatojums, ka atbildētāji vairs nezina par rēķina maksājuma saņemšanu/nesaņemšanu, kas ir saistīts ar viņu pašu uztveri, un ka viņi bez panākumiem būtu mēģinājuši un saprātīgi izsmēluši visus iespējamus zināšanu avotus, lai iegūtu nepieciešamo informāciju (Diseldorfas Augstākā apgabaltiesa, norādītajā vietā).

Visbeidzot, ar vienkāršu apstrīdēšanu šajā gadījumā nepietiktu, ņemot vērā ZPO 138. 182 panta 2. un 3. daļu, jo šeit, ņemot vērā prasītāja iesniegumu par maksājumiem (sal. lietas materiālu 1156. un turpmākās lpp.) būtu nepieciešama pamatota apstrīdēšana, kāpēc nebija arī nekādu ārpustiesas vai tiesas strīdu nemaksāšanas vai nepietiekamas samaksas dēļ, lai gan runa bija par ievērojamām summām un pasūtījumi acīmredzot joprojām tika pieņemti un izpildīti. Jebkurā gadījumā ir spēkā fakts, ka dokumentētu ziņojumu nevar vienkārši neņemt vērā (sk., piemēram, *Thomas/Putzo-Seiler*, 40. izd., ZPO 138. panta ZPO Nr. 8).

Ņemot vērā šo- no dažādām paralēlām lietām (visu vietā Diseldorfas Augstākā 183 apgabaltiesa, norādītajā vietā) arī atbildētājam zināmo lietu kā nepietiekama apstrīdēšana – nebija jāseko prasītāja pierādījumiem.

Tā kā atbildētāji 4. līdz 7. vēlas apstrīdēt šeit interesējošo samaksu ar nezināšanu - 184 nav līdz galam skaidrs, vai tas būtu jāiekļauj citos strīdos ar nezināšanu, par kuriem tiks runāts tālāk - arī tam nav nozīmes.

Tiesa, jautājums par rēķina apmaksu nav paša atbildētāja uztveres joma, un arī 185 attiecībā uz ZPO 61. pantu ir jāņem vērā, ka atbildētāji ir vienkārši strīda biedri, kuri principā katrs neatkarīgi no otra iebilst pret prasītāju un kuriem principā nav liegts patstāvīgi izmantot uzbrukuma vai aizsardzības līdzekļus, un, ja nepieciešams, nonākt pretrunās ar citiem strīda biedriem (sk., piemēram, *BeckOK- ZPO-Dressler*, 61. panta 6. punkts; *Musielak/Voit-Weth*, 61. panta 6. punkts, viss ar turpmākām atsaucēm).

Taču, kā atbildētājiem jau zināms no dažādām paralēlām lietām, ņemot vērā strīda 186 apstākļus, tas neattiecināms uz apstrīdēšanu ar nezināšanu. Saskaņā ar ZPO 138. panta 4. daļu apstrīdēšana ar nezināšanu ir nepieļaujama ne tikai attiecībā uz faktiem, kas bijuši pašas puses rīcība vai tās uztveres priekšmets. ZPO 138. panta 4. daļas ietvaros tādi procesi puses darbības un atbildības jomā tiek pielīdzināti tās rīcībai un priekšstatiem, par kuriem puse var iegūt nepieciešamo informāciju saprātīgā veidā (kā paralēlajā lietā arī Diseldorfas Augstākās apgabaltiesas 2018. gada 22. augusta spriedums VI-U (Kart) 1/17Tz 166). Apstrīdēšana ar nezināšanu par šādiem faktiem ir pieļaujama tikai tad, ja puse ir izpildījusi savu esošo pienākumu iegūt informāciju (sal. kopumā Diseldorfas Augstākā apgabaltiesa, norādītajā vietā; arī *Musielak/Voit-Stadler*, 138. panta, 17. punkts). Saprātīga informācijas iegūšana iepriekš minētajā nozīmē ir, piemēram, darba dalīšana no uzņēmuma organizācijas viedokļa, ja puse

pati ir piesaistījusi konkrētas personas konkrētajam procesam un darbs ir veikts tās vadībā, uzraudzībā vai atbildībā (sal. *Musielak/Voit-Stadler*, norādītajā vietā; BeckOK-ZPO-von Selle, 138. panta nr. 26 ar turpmākām atsaucēm). Tomēr pieņēmums, ka pusei ir pienākums ievākt informāciju, jau sākotnēji nav aprobežojams ar gadījumiem, kad puse, pamatojoties uz līgumattiecībām ir saistīta ar trešajām personām, un, iespējams, arī līgumtiesībās ir saistīta ar trešajām personām, kurām ir vai varētu būt zināšanas par lietā nepieciešamajiem faktiem. Šāda pieeja nebūtu pietiekami plaša, jo ZPO 138. panta 4. daļa ir par to, vai puse, kurai pēc paša uztveres nav zināms procesā nozīmīgs fakts, pieliek nepieciešamos pūliņus, lai šo lietu noskaidrotu un iegūtu informāciju (sal. šajā ziņā BGH, 1989. gada 15. novembra spriedums I ZR 46/89 = BGHZ 109, 205, nr. 16; Diseldorfas Augstākā apgabaltiesa, norādītajā vietā). Līdz ar to puses pienākums iegūt informāciju ZPO 138. panta 4. daļas ietvaros pastāv arī tad, ja puse ir solidāri atbildīga par zaudējumiem, kas radīti, kopīgi ar trešajām personām veicot neatļautas darbības saskaņā ar BGB 830., 840. pantu un ir par delikta atbildību par zaudējumiem, kas attiecas uz to personu uztveri, kuras ir papildus līdzatbildīgas. Var sagaidīt, ka solidārais parādnieks regulāri iegūs juridiskajai aizstāvībai nepieciešamo informāciju no pārējiem solidārajiem parādniekiem; Tas vēl jo vairāk attiecas uz to, ka atbilstošas tiesības uz informāciju izriet no līdzparādniekam BGB 426. panta 1. daļā noteiktā pienākuma atvairīt nepamatotas prasības no atlīdzības kreditora (tā Karlsruhes Augstākās apgabaltiesas 2016. gada 9. novembra spriedumā 6 U 204/15 Kart (2), NZKart 2016, 595 = WuW 2017, 43 nr. 65 — Pelēkā cementa kartelis ar atsauci uz BGH 2007. gada 15. oktobra spriedumu II ZR, 136/06 -RR 2008, 256, 22.punkts, kā arī Diseldorfas Augstākā apgabaltiesa, norādītajā vietā). Tas pats attiecas arī uz strīdu. Kā jau iepriekš paskaidrots, saistībā ar strīdīgajiem prasītāja iegādes procesiem 6) līdz 8) 1. un 2., kā arī 4. līdz 7. atbildētājs ir solidāri atbildīgi par karteļa radītajiem zaudējumiem. Tomēr 4. līdz 7. atbildētāji nav pierādījuši, ka būtu mēģinājuši precizēt jautājumu par ar šo procesu saistīto rēķinu apmaksu, kas interesē 1. atbildētāju-piegādātāju - vai 2. atbildētāju, un ka šāda precizējuma iegūšana viņiem ir nepamatota vai bezcerīga. Turklāt nekas neliecina, ka šādi precizēšanas centieni ir nepamatoti vai bezcerīgi; pieņēmums par to, ka tas ir pašsaprotami, nav attaisnojams ar to, ka 1. un 2. atbildētājs no savas puses - kā paskaidrots iepriekš - ir nepieļaujami un līdz ar to nenožīmīgi apstrīdējis rēķina apmaksu, balstoties uz nezināšanu.

10. 187

XXX1 veikto maksājumu nodošanu tālāk, ko atbildētāji sākotnēji apstrīdēja, pamatojoties uz nezināšanu, prasītājs ir pierādījis ar pielikumiem K 28 un K 29. Atbildētāji to vairs nav pamatoti apstrīdējuši; Turklāt pret šiem pierādījumiem netika izvirzīti nekādi citi iebildumi, tāpēc nodošanu tālāk var izmantot par pamatu spriedumam, ņemot vērā ZPO 138. panta 3. daļu. Uz pārējo daļu attiecas arī iepriekš minētie apsvērumi.

Apstrīdētā XXX1 prasījumu cesija prasītājam vairs nav aktuāla, jo prasītājs ir skaidri norādījis, ka viņš galvenokārt rīkojas, balstoties uz savām tiesībām un ka viņam pašam saskaņā ar iepriekš teikto ir nodarīti zaudējumi.

11. 190

Ciktāl šīs iegādes tika atbalstītas ar valsts dotācijām, tas neizslēdz un nesamazina prasītāja prasību par karteļa radītajiem zaudējumiem, arī ne no ieguvumu

191

izlīdzināšanas viedokļa.

Tiktāl, ciktāl ir saņemtas valsts dotācijas, tās ir ieskaitītas prasītāja aktīvos. Tādējādi viņš pilnībā finansēja strīdīgo iegādi ar saviem līdzekļiem; principā tāpēc viņam nodarīts pilns kaitējums (kā paralēlā lietā arī Diseldorfas Augstākā apgabaltiesa, VI-U (Kart) 1/17Tz 156-160 - juris). 192

Jāatzīst, ka saskaņā ar Federālās Augstākās tiesas Pretkarteļa senāta iebildumu pret pabalstu izlīdzināšanu, to var ņemt vērā arī tad, ja cietusī persona saņem pabalstus no valsts iestādes un šie ieguvumi ir cēloņsakarībā ar zaudējumus radījušo notikumu. (BGH, KZR 8/18 nr. 47 - Dzelzceļa kartelis IV - juris). Tā tam vajadzētu būt, piemēram, ja publisko tiesību dotācijas, tostarp to apmērs, ir paredzētas un ir atkarīgas no dotācijas saņēmēja atsevišķiem iegādes procesiem un ir saistītas ar konkrētu mērķi. Pēc Pretkarteļa senāta ieskatiem, šādā gadījumā kartēļa dalībnieka pasūtītājs visu vai daļu nodarītos zaudējumus ir nodevis atbalsta sniedzējam, kurš no BGH viedokļa - atsaucoties uz EKT spriedumu "Otis" lietā (2019. gada 12. decembra spriedums C-435/18) pēc tam principā būtu tiesīgs celt prasību par zaudējumu atlīdzību saskaņā ar konkurences tiesību aktiem (BGH, KZR 8/18, norādītajā vietā). 193

Atliek noskaidrot, vai tas šeit ir jāievēro. Jo, pēc Pretkarteļa senāta domām, priekšrocību piešķiršana nav iespējama, ja trūkst šādas adekvātas cēloņsakarības (BGH, KZR 8/18, norādītajā vietā). Šajā gadījumā dotāciju apmērs acīmredzami nav cēloniski saistīts ar pretkarteļa likuma pārkāpumu, jo īpaši tāpēc, ka atbildētāji nav iesnieguši faktu izklāstu par to, vai dotācijas vispār ir atkarīgas no strīdā skarto produktu cenām un ar kādiem nosacījumiem dotācijas tika piešķirtas (Diseldorfas Augstākā apgabaltiesa, norādītajā vietā). Šajā ziņā atbildētājiem jau ir uzrādīšanas un pierādīšanas pienākums attiecībā uz ES tiesību aktu prasībām par privātu pretkarteļa zaudējumu prasību efektīvu izpildi (sal. Diseldorfas Augstākā apgabaltiesa, norādītajā vietā). 194

No Palātas viedokļa BGB 843. panta 4. daļas (arī Diseldorfas Augstākā apgabaltiesa, norādītajā vietā) tiesiskais jēdziens liedz prasītājam izslēgt vai samazināt nodarīto kaitējumu valsts dotāciju dēļ - neskatoties uz iepriekš minētajiem apgalvojumiem. Kā atzīts tiesu praksē, noteikums pauž vispārēju juridisku satura koncepciju, ka nodarījuma veicēju nevar atbrīvot no atbildības trešo personu sniegto pakalpojumu dēļ, ko tās sniedz vai nu uz juridiska pienākuma pamata vai brīvprātīgi un no kā tām saskaņā ar zaudējumu atlīdzināšanas likumu noteikumiem nevajadzētu gūt labumu (sal., piemēram, BGH, 2013. gada 5. februāra spriedums VI ZR 363/11, NJW 2013, 1151 23.punkts; Diseldorfas Augstākā apgabaltiesa, norādītajā vietā). Šī juridiskā koncepcija ir aktuāla arī šeit. Valsts dotācijas, kas piešķirtas saistībā ar vietējam sabiedriskajam transportam nepieciešamās infrastruktūras iegādi un uzturēšanu, nekādā gadījumā nav paredzētas, lai atslogotu likumpārkāpēju, kurš, pārkāpjot konkurences tiesības, piedāvā savas preces virs hipotētiskās konkursa cenas. Tāpat kā gadījumā ar dotāciju saņēmēju integrāciju federālajā budžetā (sal. Diseldorfas Augstākā apgabaltiesa, norādītajā vietā un BGH 2000. gada 4. aprīļa spriedums XI ZR 48/99, NJW 2000, 3062 [3063]) arī dotācijas, kas piešķirtas no valsts līdzekļiem (infrastrukturai) pašvaldības vai reģionālajam sabiedriskā transporta uzņēmumam, nevar atbrīvot pārkāpēju no atbildības, balstoties uz priekšrocību sadali (sal. šajā ziņā arī Diseldorfas Augstākā apgabaltiesa, norādītajā vietā). 195

Nav ņemami vērā arī atbildētāju iebildumi, ka prasītājs zaudējumus pārnēsis uz 197
 nākamo tirgus līmeni, proti, iespējams, ar braukšanas maksas paaugstināšanu, nododot tos vietējā transporta klientiem. Pēc būtības iebildums pret zaudējumu nodošanu ("nodošanas iebildums") arī ir iebildums pret priekšrocību izlīdzināšanu (BGH, KZR 75/10 nr. 57 un tālāk - ORWI - juris). Arī šajā gadījumā cenu paaugstinājumam, ko cietušais var vērst pret saviem klientiem, ir jābūt adekvātā cēloņsakarībā ar kartēļa izraisīto uzcenojumu (BGH, norādītajā vietā, nr. 58., 59), tāpēc arī paskaidrojumu un pierādījumu sniegšanas pienākums saskaņā ar Savienības tiesību efektivitātes prasību attiecībā uz faktiskajiem priekšnoteikumiem priekšrocību izlīdzināšanai, un jo īpaši priekšrocību cēloņsakarību ir zaudējumu izraisītājam (BGH norādītajā vietā, nr. 64). Atbildētāji sava diezgan virspusējā izklāsta dēļ savu pierādīšanas pienākumu nav adekvāti izpildījuši, taču arī to šeit var tā atstāt lietas īpatnību dēļ; Tāpat nav būtisks jautājums par to, vai prasītājam varēja būt sekundārais pierādīšanas pienākums (sal. BGH, KZR 8/18 nr. 52 un tālāk- Dzelzceļa kartelis IV), lai gan saskaņā ar BGH pieeju tam jebkurā gadījumā tā nevajadzētu būt (skatīt BGH, KZR 8/18 nr. 62).

Jo jau sakarā ar vispārējiem novērtējuma aspektiem, kas jāņem vērā priekšrocību 198
 sadales kontekstā (sal. BGH, KZR 75/10 nr. 58 - ORWI; BGH, X ZR 126/13, MDR 2015, 13, nr. 14; BGH, VII ZR 81/06, BGHZ 173, 83, nr. 18 ar tālākām atsaucēm; Dortmundes apgabaltiesa, 8 O 13/17 Kart, NZKart 2018, 382, nr. 121 un tālāk; *Topel: Wiedemann*, Pretkartēļa rokasgrāmata 2016. gada izdevums, 50. panta nr. 101; šādu vērtēšanas aspektu piemērošana ir atzīta arī citās Eiropas valstīs, piemēram, Nīderlandes Augstākās tiesas (Hoge Raad), 2016. gada 7. augusta spriedums ECLI:NL:HR:2016:1483, Nr. 4.4.3 - *TenneT/ABB* un Apvienotajai Karalistei CAT, 2016. gada 14. jūlija spriedums CAT 11, lieta nr. 1241/5/7/15 nr. 484(5)- *Sainsbury"s/Mastercard*), iebildumi pret zaudējumu nodošanu tālāk šeit ir izslēgti.

Pat piegādes ķēdes ietvaros vienā un tajā pašā tirgū - ja kartēļa uzcenojums vispār 199
 tika nodots tālāk - atkarībā no piegādes ķēdes garuma, parasti gala patērētājam, bet arī iepriekšējos tirgus līmeņos būs tik nelieli zaudējumi, ka cietušie neiesniegs prasību par zaudējumu atlīdzināšanu un tādējādi kartēlists faktiski tiktu atbrīvots no pienākuma maksāt zaudējumu atlīdzību (sal. *Bien* Mešela jubilejas krājumā (*FS Möschel*), 2011, 131, 132; *Hirner/Mayr-Riedel*, wbl 2016, 366, 367; *Klumpe/Thiede*, BB 2016, 3011, 3012; *Podszun/Kreifels*, GWR 2017, 67, 68, un jo īpaši tagad arī BGH, KZR 8/18 nr. 62- Dzelzceļa kartelis IV). Attiecīgo biļešu pircējs būtu tāds gala patērētājs, un ir maz ticams, ka šādos gadījumos par tik nelieliem zaudējumiem tiks ierosināta lieta par zaudējumu atlīdzību.

Pat šādos apstākļos iebildums par zaudējumu tālāku nodošanu ir jānoraida (sal. 200
Polster/Steiner, ÖZK 2014, 48; *Petrasincu*, WuW 2016, 330, 332; *Seegers* WuW 2017, 236, 238; tajā pašā virzienā arī *Kersting/Podszun*, 9. GWB grozījumi, 2017, 7. nodaļas nr. 82; un *Hoffer/Innerhofer*, Öbl 2013, 257, 261; kā šeit, Dortmundes Apgabaltiesas palāta, 8 O 13/17 un šajā virzienā iepriekš arī Dortmundes apgabaltiesa, 8 O 90/14 Kart un 8 O 25/16 Kart nr. 95 - juris; atstāts atvērts BGH, KZR 8/18 nr. 62). Jo, lai izvairītos no tā, ka no kartelistiem netiek prasīta atbildība, kas - kā to prasa ne tikai Direktīva, bet arī Federālā Augstākā tiesa ORWI lietā (KZR 75/10 nr. 75) - cits risinājums *de lege lata* sakarā ar kolektīvās tiesiskās aizsardzības elementu trūkumu (sal. par šo *Faure/Weber*, JETL 2015, 163 un tālāk, *Klumpe/Thiede*, BB 2016, 3011, 3012) nepastāv, jo īpaši tāpēc, ka Vācijas Federālā

pretkarteļa biroja vai asociāciju iespējas atņemt priekšrocības saskaņā ar *GWB* 34., 34.a pantu nav alternatīvas (Dortmundes apgabaltiesa, norādītajā vietā, arī *Petrasincu*, WuW 2016, 331, 332).

Par to, ka tas nepakļauj kartelistus dubultprasību draudiem, konkrētajā gadījumā 201
liecina tas, ka nav zināms neviens tiesiskais strīds, kurā patērētāji būtu vērsušies tiesā
pret Dzelzceļa karteli pārmērīgi augstu biļešu cenu dēļ (šajā virzienā arī BGH, KZR
8/18 nr. 62 - Dzelzceļa kartelis IV); ņemot vērā pagājušo laiku, šobrīd šāda prasība ir
arī pilnībā izslēgta.

Palāta arī apgalvo, ka tādās lietās kā šī tālākās nodošanas tirgus esamība, kas 202
nepieciešams, lai iebilstu pret tālāku nodošanu (sal. arī BGH, KZR 75/10 nr. 47 -
ORWI - un tagad BGH, KZR 8/18 nr. 58. un tālāk - Dzelzceļa kartelis IV) ir
apšaubāma. Jo attiecībā uz biļešu pārdošanu šādi tirgus notikumi turpmākajā tirgū
nemaz nav pamanāmi ne no piedāvātāja, ne no klienta puses. Prasītājs kā
pakalpojumu sniedzējs ir izolēts, jo metro vai tramvaja līnijas nav nedz savstarpēji
aizvietošanas, nedz aizvietošanas ar citu pilsētu līnijām. No tirgus pretējās puses
viedokļa biznesa objektam trūkst aizstājamības. Pieprasījuma pusē tirgus aktivitāte
noteikti nav acīmredzama, jo runa ir par gala patērētājiem, kuri, protams, nekonkurē
savā starpā par biļetēm (kā jau Dortmundes apgabaltiesas palāta, 2017. gada 28.
jūnija spriedums 8 O 25/ 16 Kart, NZKart 2017, 440, nr. 96).

Bet pat tad, ja kāds saskaņā ar BGH vēlas šeit pieņemt šādu pēcpārdošanas tirgu 203
(KZR 8/18 nr. 58 un *Roth* izdevumā *Frankfurter Kommentar*, *GWB* 33.c pants, nr.
30) vai sekot domai, ka prasītājs “tieši tādēļ”, ka nav konkurējoša tirgus, varēja
karteļa uzcenojumu nodot tālāk (saskaņā ar Berlīnes apgabaltiesu, 16 O 193/11, nr.
60 - juris), jāņem vērā, ka braukšanas biļešu cenas atšķirībā no preču tālākpārdošanas
nav tieši saistītas ar noteiktas infrastruktūras iepirkuma cenu, bet cenas noteikšanā
noteicoši ir daudzi citi faktori (par to arī BGH, norādītajā vietā, nr. 59). Izmaksas
rada ne tikai slīdes, pārmijas un gulšņi, bet arī personāls, paši dzelzceļi un enerģijas
avoti, un šeit nosaukti tikai daži faktori. Izmaksas par investīcijām sliežu ceļa
virsbūves materiālos ir iekļautas tikai jauktos aprēķinos, bet netiek nodotas
pasūtītājam atsevišķi. Tas ievērojami ierobežo ar karteli saistīto uzcenojumu tālākas
nodošanas iespējas. Visbeidzot, jāņem vērā arī tas, ka no pasažieriem prasītā maksa
nav tikai komerciāla aprēķina rezultāts, bet liela nozīme šeit ir arī sociālajiem
faktoriem, piemēram, iedzīvotājiem pieejamai un samaksājamai “mobilitātei”. Tas,
ka šie tarifi nevar segt izmaksas, izriet no parastajām atlaidēm atsevišķām grupām
(invalidiem, bezdarbniekiem), kuras - pieņemot, ka parastais tarifs sedz izmaksas -
jebkurā gadījumā ir zem šīs robežas (sal. visam Dortmundes apgabaltiesa, norādītajā
vietā, nr. 97; kopumā piekrītot *Seifert*, NZKart 2020, 350 un tālāk).

Turklāt būtisks ir aspekts, ka vietējie transporta uzņēmumi Rūras apgabalā un arī 204
prasītājs gandrīz nekad nevar veikt pasažieru pārvadājumus, par kuriem viņi ir
atbildīgi, tā, lai segtu savus izdevumus, tāpēc, balstoties uz Diseldorfas Augstākās
apgabaltiesas 1. Pretkarteļa senāta apsvērumiem (2018. gada 22. augusta spriedums
VI-U (Kart) 1/17 nr. 146 un tālāk - juris), ar ko izslēdza karteļa radīto zaudējumu
tālāku nodošanu, tam arī šeit nav nozīmes.

Ciktāl daži no šiem apsvērumiem tiek kritizēti, tostarp no ekonomikas pētījumu 205
viedokļa (sk., piemēram, *Maier-Rigaud/Heller/Hanspach*, WuW 2019, 561–568), šī
kritika neatzīst, ka šeit, īpaši ņemot vērā plašām masām radīto zaudējumu

apsvērumus, ir runa par juridisku vērtējumu, nevis ekonomisku pamatojumu. Taču juridiskais vērtējums tiek piemērots, nododot iebildumus priekšrocību izlīdzināšanas institūcijai, un to var piemērot pat tad, ja no ekonomiskā viedokļa karteļa dēļ radīto zaudējumu nodošana tālāk var šķist visai iespējama.

13. 206

Prasītāja līdzatbildība saskaņā ar *BGB* 254. pantu viņa rīcības dēļ nevar tikt pieņemta, pamatojoties uz atbildētāju iesniegumiem, kas ir samērā vāji pamatoti un būtībā attiecas tikai uz dažām lēmuma par naudas soda noteikšanu daļām. Pat ja prasītājs, iespējams, ir saņēmis piedāvājumus tikai no dažiem uzņēmumiem vai pat tikai piedāvājumu no atbildētāja dažiem pasūtījumiem - iegādes procesos no 6) līdz 8) nekas par to neliecina - tas nav pietiekami, lai noteiktu līdzatbildību, vēl jo vairāk tāpēc, ka karteļa dēļ būtu bijis jāreķinās ar "lētāko" piedāvājumu. Fakts, ka piedāvājumi, iespējams, bija saistīti arī ar klienta specifiku un, iespējams, nozīme ir bijusi arī tehniskajām specifiskajām, galu galā ietilpst lietas būtībā un neattiecas piedāvājumā prasītās nepieciešamās rūpības pārkāpumu (kā jau Dortmundes apgabaltiesas 2016. gada 21. decembra spriedumā 8 O 90/14 (Kart), NZKart 2017, 86, nr. 149 un sīkāk paralēlā lietā Diseldorfas Augstākajā apgabaltiesā, VI-U(Kart) 1/17 nr. 173 - juris)

14. 208

Arī atbildētāju izvirzītais iebildums par noilgumu ir veltīgs. 209

Tas ir pašsaprotams, ņemot vērā 2014. gadā iesniegto prasību par 2005. gadā veikto iegādi. Tomēr 2004. gada iegādei nav noilguma, jo prasība tika iesniegta 2014. gadā. 210

Prasībām, kas radušās pēc 2001. gada 31. decembra, tiek piemērots no zināšanām neatkarīgais desmit gadu noilguma termiņš, sākot no to rašanās brīža (*BGB* 199. panta 3. daļas 1. teikuma Nr. 1). Nekas neliecina par prasītāja zināšanu vai rupju nolaidību laika posmā, kas attiecas uz noilgumu. 211

Saskaņā ar *GWB* 33. panta 5. daļu noilguma termiņš, 2011. gada maijā uzsākot naudas soda noteikšanas procedūru, tika pagarināts vismaz līdz 2014. gada 18. janvārim, t.i., par sešiem mēnešiem pēc lēmuma par naudas soda piemērošanu pieņemšanas dienas (sal. *GWB* 33. panta 5. daļas 2. teikums, 1 *BGB* 204. panta 2. daļas 2. teikums). 212

Jautājumā par to, vai *GWB* 33. panta 5. daļas noteikums, kas ieviests no 2005. gada 1. jūlija, ir piemērojams "vecām lietām", kurām līdz šim datumam vēl nav iestājies noilgums, tagad Augstākā tiesa ir izlēmusi nepārprotami par labu piemērojamībai vecām lietām (sal. BGH, KZR 56/16, NZKart 2018, 315 nr. 55 un tālāk - Pelēkais cements II; tāpat arī iepriekš Dortmundes apgabaltiesa, 8 O 90/14 (Kart) nr. 158 - juris). Likumdevējs nav noteicis pārejas noteikumu, tāpēc tiek piemērots *Civillkodeksa ievada likuma (EGBGB)* 169. panta 1. punktā noteiktais vispārējais princips, saskaņā ar kuru jaunās likuma normas, kas attiecas uz noilguma apturēšanu, attiecas arī uz prasībām, kas iesniegtas, esot spēkā vecajam likumam, bet, stājoties spēkā jaunajam noteikumam, tie tiek piemēroti prasījumiem, kuriem vēl nav iestājies noilgums. Jebkurā gadījumā šis princips ir piemērojams, ja - kā šeit - Vācijas Federālā pretkarteļa biroja lēmums stājas spēkā tikai standarta kārtībā, jo tad 213

nepastāv ne nepieļaujams juridisks atpakaļejošs spēks, ne arī vilšanās par tiesisko palāvību personai, pret kuru lēmums ir vērsts, kas attiecas arī uz jautājumu par *GWB* 33. panta 5. daļas 1. teikuma piemērojamību (kā skaidri norādījusi Diseldorfas Augstākā apgabaltiesa, VI U 3/14 Tz 45 - juris). Tāpēc Federālā pretkartēļa biroja veiktā tiesvedība izraisīja noilguma apturēšanu attiecībās starp prasītāju un atbildētājiem, kam arī paredzēts standarta mērķis - veicināt zaudējumu atlīdzināšanas prasību izpildi saskaņā ar privāttiesībām (par visu Dortmundes apgabaltiesa, norādītajā vietā, nr. 158. un tālāk).

15. 214

Tas nozīmē, ka 6) līdz 8) iegādes procesam pastāv zaudējumu atlīdzināšanas prasības rezolutīvajā daļā norādītajos apmēros. 215

II. 216

Taču prasības par zaudējumu atlīdzību attiecībā uz 2.), 3.), 4.) un 9.) iegādes procesiem, kas pārējā daļā vēl nav izskatītas un nav pasludinātas par pabeigtām, ir nepamatotas. 217

Attiecībā uz iegādes procesu 2) prasītājs vēlas rīkoties galvenokārt no cenu jumta iegādes viedokļa. Tomēr viņš nav pienācīgi pamatojis priekšnosacījumus cenu jumta izveidei, neskatoties uz norādi mutiskajā uzklaušanās un tai sekojošajā norāžu lēmumā. 218

Prasības, ko Diseldorfas Augstākās apgabaltiesas 1. Pretkartēļa senāts, ko Palāta šajā ziņā ievēro, izvirza pamatotam izklāstam par cenu jumta izveidi, jo īpaši ietver īpašu ziņojumu par kartelistu vai kartēlam nepiederošo personu piedāvāto pakalpojumu aizstājamības pakāpi, kā arī par ietekmēto ekonomisko preču viendabīgumu vai nevienadabīgumu, par produktu diferenciācijas pakāpi, (materiālo vai nemateriālo) maiņas izmaksu esamību vai neesamību, konkurences veidu, kartēļa pārkāpuma ilgumu, tirgus caurspīdīgumu, kartēļa tirgus pārklājuma pakāpi, pārējās konkurences intensitāti starp kartēlam nepiederošajiem dalībniekiem, ražošanas izmaksām, jaudas ierobežojumiem un citiem uzvedības ekonomiskajiem faktoriem (Diseldorfas Augstākā apgabaltiesa, 2019. gada 8. maijs, VI U (Kart) 11/18, NZKart 2019, 354, 355; par šīm prasībām skatiet arī BGH, 2018. gada 9. oktobris, KRB 51/16, NZKart 2019, 146, 151 nr. 71 Sašķidrinātā gāze I; arī Štutgartes apgabaltiesa, 2020. gada 30. janvāris, 30 O 9/18, BeckRS 2020, 784 nr. 60 - Kravas automobiļu kartelis; *Coppik/Haucap*, WuW 2016, 50; *Stühmeier*, WuW 2017, 379). 219

Palāta apzinās, ka, pamatojoties uz pieejamo informāciju, prasītājs diez vai varēs iesniegt informāciju par visiem aspektiem. Taču būtisks iepriekš minēto kritēriju aspekts ir tirgus caurskatāmība, kas cenu jumta izveidei ir neaizstājams. Šajā sakarā Diseldorfas Augstākās apgabaltiesas 1. Pretkartēļa senāts iepriekš citētajā spriedumā par pilnīgi salīdzināmu lietu no Dzelzceļa kartēļa norādīja: "Tirgus caurskatāmība cenu caurskatāmības nozīmē kartēļa piedāvājumā nav acīmredzama. Piedāvājumu gadījumā atsevišķo pretendentu piedāvātās cenas saskaņā ar publisko iepirkumu likuma noteikumiem ir slepenas. Tas nozīmē, ka arī kartēlam nepiederošie ... neiegūst nekādas zināšanas par citu pretendentu konkrētajām cenām, pat ne pēc tam... Prasītāja vispārīgajam apgalvojumam par 4. atbildētāju, ka kartēlam nepiederošie 'novērojot tirgu' esot zinājuši par cenām, ko piedāvā ar tiem konkurējošie kartēlisti, 220

‘jo kartelistu noteiktais cenu līmenis esot bijis visuresošs’, šī iemesla dēļ acīmredzami trūkst jebkāda pamatojuma.

Šajā gadījumā situācija neatšķiras; prasības, ko Minhenes Augstākā apgabaltiesa 221 izvirzīja prasītāja minētajā spriedumā (“Kartelim nepiederošā G. GmbH kopš 2001. gada ir piedalījusies daudzos konkursos par dzelzceļa piegādēm visā valstī; tādēļ izskatāmajā lietā ir spēkā būtiski liela iespējamība, ka tā ir novērojusi cenas, kādas karteļa darbības laikā varēja sasniegt tirgū, ir ievērojusi karteļa izraisīto cenu līmeņa paaugstināšanos vignoles sliedēm un kā stratēģisku reakciju, vēlākais, apstrīdētā piedāvājuma laikā 2005. gada sākumā paaugstināja arī savas cenas.... Konkrētās specifikācijas konkursos ir ļāvušas arī tādiem kartelistiem kā G. GmbH izvērtēt piedāvājumu un salīdzināt savu cenu noteikšanu ar novēroto cenu attīstību – vismaz vignoles sliežu jomā.”), sk. Minhenes Augstākā apgabaltiesa, 2018. gada 8. marts, U 3497 /16 Kart, NZKart 2018, 230 = BeckRS 2018, 6691 nr. 11) ir nepārprotami pārāk vispārīgas un neatbilst BGH jaunajos lēmumos par Dzelzceļa karteli (sk. BGH, KZR 26 /17, 24/17, 25 /17, 27/17), pieprasītajiem individuālā gadījuma apsvērumiem.

Visbeidzot, Ķelnes apgabaltiesas spriedumu (31 O 540/14, BeckRS 2018, 28252), uz 222 kuru arī atsaucās prasītājs, Diseldorfas Augstākā apgabaltiesa procesuālu iemeslu dēļ visā daļā pilnībā atcēla un noraidīja (VI U Kart 12/18, BeckRS 2019, 30802). Starp citu, attiecībā uz šeit aktuālo aspektu šis spriedums bija identisks Ķelnes apgabaltiesas spriedumam (31 O 236/15, BeckRS 2018, 28251) un tas arī tika izdots tajā pašā dienā; pēdējais tika atcelts ar Diseldorfas Augstākās apgabaltiesas spriedumu (VI U Kart 11/18), kas šeit tika sīkāk aplūkots.

Papildus šiem vispārīgajiem aspektiem īpaši svarīgi ir ņemt vērā faktu, ka 2) iegādes 223 process tika veikts 2001. gada aprīlī; īsi pirms tam sākās karteļa periods, kā tas tika noteikts lēmumā par naudas soda piemērošanu. Prasītājs nav ne iesniedzis ziņojumu, ne arī kā citādi šķietami vai iedomājami norādījis, ka kopējais tirgus būtu varējis tik ātri reaģēt uz ar karteli saistītu cenu paaugstinājumu, savukārt palielinot cenas.

Attiecībā uz iegādes procesu 2) tādējādi ir izslēgta prasība par zaudējumu atlīdzību 224 saistībā ar cenu jumta iegādes aspektu.

Nekas cits neizriet no netiešās iegādes vai iegādes no cedētajām tiesībām, uz kurām 225 prasītājs alternatīvi atsaucas. Pretēji sniegtajām norādēm, prasītājs nesniedza sīkāku informāciju par to, cik lielā mērā iepriekšējie pircēji veica iegādi karteļa vienošanās laika un telpas kontekstā; jo īpaši nav norādīts, ka iegāde notikusi no kartelista. Taču tas būtu nepieciešams gan prasībai saskaņā ar netiešās iegādes noteikumiem sakarā ar netiešās iegādes zaudējumu pārņemšanu, gan prasībām, kas balstītas uz prasījumu cesiju no tiešās iegādes. Tā kā abas alternatīvas obligāti prasa šādu ziņojumu, jo pretējā gadījumā nevar noteikt karteļa ieinteresētību saistībā ar iegādātajām precēm, jo abos variantos tiešajam ieguvējam no tiesību pārkāpēja būtu jāiegādājas preces, kas laika, telpas un būtības ziņā ir pakļautas karteļa režīmam, kas šajā gadījumā ne no laika, ne preču ražotāja aspekta vai ir citādi nav paskaidrots vai acīmredzams. Ja nav iespējams apgalvot, ka iegāde vispār notikusi no kāda no kartelistiem, varētu būt runa tikai par cedentu veikto cenu jumta iegādi, taču saskaņā ar iepriekš minēto šādu iegādi noteikti nevar noteikt no laika viedokļa; Ziņojums par to arī nav iesniegts.

Kopumā prasība par zaudējumu atlīdzību par iegādes procesu 2) nav pamatota ne no 226 viena viedokļa.

Nekas cits nav neizriet arī attiecībā uz iegādēm 3), 4) un 9). Prasītājs attiecībā uz katru darījumu galvenokārt balstās uz cenu jumta iegādi, taču, neskatoties uz tiesas sniegtajām norādēm, viņš nav nedz sniedzis pietiekamus pierādījumus par šādas iegādes izcelsmi, nedz pārliecinoši pamatojis sava iepriekšējā pircēja iegādi, tāpēc arī šajā gadījumā nav iesniegta pārliecinoša prasība ne no savām tiesībām, ne no cedētajām tiesībām. Jebkurā gadījumā bija vai nu jānorāda, ka iepriekšējais pircējs pats iegādājās no kartelista karteļa darbības laikā, vai arī, ka viņš iegādājās karteļa uzcenotās preces saskaņā ar cenu jumta iegādes noteikumiem. Taču šāda ziņojuma atzīstami pietrūkst, vismaz 4) un 9. iegādes procesiem. Ciktāl prasītājs par iegādi 3) norāda, ka *Walter Gasthaus* tika iegādāts no 4. atbildētāja, trūkst turpmāka pamatota ziņojuma par to, kad šī iegāde ir notikusi, tāpēc karteļa ieinteresētību laika ziņā nav iespējams noteikt.

Ņemot vērā iepriekš minēto, pastāvošās spēkā esošās cesijas problēmas sakarā ar maksātnespējām 2) un 9) iegādes procesu kontekstā, var palikt neievērotas.

III. Procenti 229

Prasītājs var pieprasīt procentus par iegādes procesiem 6) līdz 8) tikai no brīža, kad lieta atrodas tiesā saskaņā ar *BGB* 291. pantu un tikai rezolutīvajā daļā noteiktajā apmērā saskaņā ar *BGB* 288. pantu.

Pretēji prasītāja viedoklim, prasība neeksistē jau no pasūtījuma nodošanas brīža, bet “no zaudējumu rašanās brīža”, prasītājs var prasīt procentus tikai no samaksas brīža, jo tikai no šī brīža viņam tiek atņemta attiecīgās naudas summas izlietojuma iespēja (sk. iepriekš jau Dortmundes apgabaltiesas palātas 2016. gada 21. decembra spriedums 8 O 90/14 (Kart) nr. 153 - juris).

Prasītājs nav norādījis precīzu laiku maksājumiem par attiecīgajiem iegādes darījumiem, tostarp savā detalizētajā izklāstā pēdējā rakstveida ziņojumā (sal. lietas materiālu 1156. lpp. un tālāk). Liecinieku piedāvātos pierādījumus šajā sakarā nevarēja izvirzīt, jo pierādījumu iegūšanai sākotnēji būtu nepieciešams atbilstošs izklāsts. Tiesai nebija nepieciešams atkārtoti norādīt uz to, ka attiecīgie aspekti nav izklāstīti, jo puses sagatavotais dokuments liecina, ka prasītājs apzinājās problēmu un bija to jau vairākkārt izklāstījis.

Šāds šeit veiktais vērtējums neizslēdz paskaidrojumus, ka atbildētāja maksājumu apstrīdēšana ir bijusi neefektīva; stāvoklis joprojām ir tāds, ka prasītāja apgalvojums, ka maksājumi saskaņā ar grāmatvedības datiem tika veikti, saskaņā ar *ZPO* 138. pantu netika efektīvi apstrīdēti. Tāpat atbilstošas informācijas trūkuma dēļ šeit nav nosakāms precīzs laiks, kā tas būtu nepieciešams, lai noteiktu procentu uzskaiti saskaņā ar *BGB* 849. pantu vai *BGB* 286., 288. pantu, tādēļ procenti pamatā tiek noteikti saskaņā ar *BGB* 291. pantu.

Tas nozīmē, ka šeit nav nozīmes nevienam no pušu strīda punktiem par procentu prasību.

No brīža, kad lieta atrodas tiesā, prasītājam saskaņā ar *Vācijas Civilkodeksa* 291. pantu ir tiesības uz procentu likmi 5 procentpunktus virs bāzes procentu likmes, pie tam procentu likmes apmērs izriet no *BGB* 288. panta 1. daļas 2. teikuma. Citas

prasības par procentiem nepastāv, jo šī prasība par zaudējumu atlīdzināšanu nav prasība par atlīdzību (sal. Dortmundes apgabaltiesa, norādītajā vietā, nr. 154, arī BGH 2013. gada 6. novembra spriedums KZR 58/11 - VBL-Gegenwert I, NZKart 2014, 31 nr. 67).

IV Ekspertu atzinumu izmaksas 236

Prasītājs nevar pieprasīt IAW atzinuma izmaksu atlīdzināšanu. Pie tam var palikt atklāts, vai tie nav atlīdzināmi tādēļ, ka eksperta atzinums šajā jautājumā nebija piemērots, lai pamatotu zaudējumu aplēsi. Jebkurā gadījumā prasītājs nekādā veidā nav pamatojis ap 12 000 eiro apmērā prasītās summas sastāvu - lai gan atbildētāji aizstāvības rakstā jau daļēji ir norādījuši uz pierādījumu trūkumu attiecībā uz zaudējumiem. Pie tam bija jāņem vērā, ka eksperta atzinumu, kā zināms, ieguva ap 50 klientu, un tā izmaksas acīmredzot bija jāsedz katram individuāli pēc noteiktas sistēmas. Tomēr kopējās izmaksas nav ne dokumentētas, ne uzrādītas, un prasītājs nav arī pierādījis, kādā veidā ir radusies prasītā zaudējumu summa. Arī šajā sakarā nebija nepieciešama papildu atsevišķa palātas norāde, jo prasītājs attiecībā uz atbildētāju iebildumiem acīmredzami iesniedza viņam iespējamu, lai arī neadekvātu izklāstu.

V. 238

Prasītājs var prasīt arī atbrīvošanu no ārpustiesas tiesāšanās izdevumiem no zaudējumu atlīdzināšanas viedokļa, taču tikai EUR 831,20 apmērā. Tas atbilst maksai 0,65 saskaņā ar *Advokātu atlīdzības likuma (RVG)* atalgojuma saraksta nr. 2300 (1,3 nodeva dalīta ar 2) no aprēķinātās vērtības kā strīdus summas plus vienotā likme maksai par pasta un telekomunikāciju pakalpojumiem saskaņā ar *RVG* atalgojuma saraksta nr. 7002. Pretēji atbildētāju viedoklim, padziļināts izklāsts nebija nepieciešams, jo, ņemot vērā šīs lietas sarežģītību un nepieciešamās sarunas par atteikšanos no noilguma, advokāta piesaistīšanas nepieciešamība jau ārpustiesas tiesvedībā ir acīmredzama.

VI. 240

Lēmums par izmaksām ir balstīts uz ZPO 92., 91.a un 101. pantu. 241

Ciktāl 3. atbildētājs izlīguma deklarācijas dēļ faktiski izstājās no juridiskā strīda, izmaksu sākotnējās formulas pilnības labad tas kopā ar pārējiem atbildētājiem bija jānorāda deklarācijā kā solidārais atbildētājs. Pat ja ir panākts ārpustiesas izlīgums par izmaksām un spriedums nav nepieciešams (*Thomas/Putzo-Hüßtege*, ZPO 91. panta nr. 20), vismaz deklaratīvi ir jāmin attiecīgās procesuālās tiesiskās attiecības, ja viņš ir viens no vairākiem solidārajiem parādniekiem, kas sākotnēji bija iesaistīti strīdā.

Apstrīdētās summas samazināšana saistībā ar lēmumu par izmaksām sakarā ar daļēju norēķinu šeit nebija nepieciešama, jo visas nodevas - gan saskaņā ar GKG, gan RVG - ir radušās vecajā, augstākajā strīdīgajā sākotnējā apmērā. 243

Kā daļu no izmaksām, kas sadalāmas vienotajā izmaksu lēmumā attiecībā uz daļējiem norēķiniem, palāta pieņēma, ka bija taisnīgi novērtēt izmaksu daļas nokārtotajās iegādēs kā viena otru kompensējošas ZPO 98. panta izpratnē, jo abos 244

procesos būtu jānoskaidro ne tikai faktiskie aspekti, bet būtu jāprecizē arī sarežģīti jautājumi, tostarp maksātnespējas tiesību akti, taču ZPO 91.a pants nekalpo šādu juridisku jautājumu noskaidrošanai (sal. *Zöller-Althammer*, ZPO 91.a panta ZPO nr. 27).

Ņemot to vērā, izmaksu attiecība atbilst attiecīgajai pušu zaudējumu daļai, kas 245
novērtēta pret kopējo strīda vērtību, un šeit bija jāpiemēro Baumbaha izmaksu
formula.

Pagaidu izpildāmība ir balstīta uz ZPO 709. pantu. 246